

SEÐLABANKI ÍSLANDS

Efnahagshorfur

Kynningarfundur fyrir Samiðn
4. júní 2020

Rannveig Sigurðardóttir
Varaseðlabankastjóri peningastefnu

Peningamál í hnotskurn

COVID-19
veldur usla í
heims-
búskapnum

Sóttvarnar-
aðgerðir hafa
mikil efna-
hagsleg áhrif

Gríðarlegt högg
fyrir fluggeirann
og ferða-
þjónustu hér á
landi

Spáð mesta
efnahags-
samdrætti á
einu ári í heila
öld

Mikil fækkun
starfa og
vinnustunda og
atvinnuleysi í
sögulegar hæðir

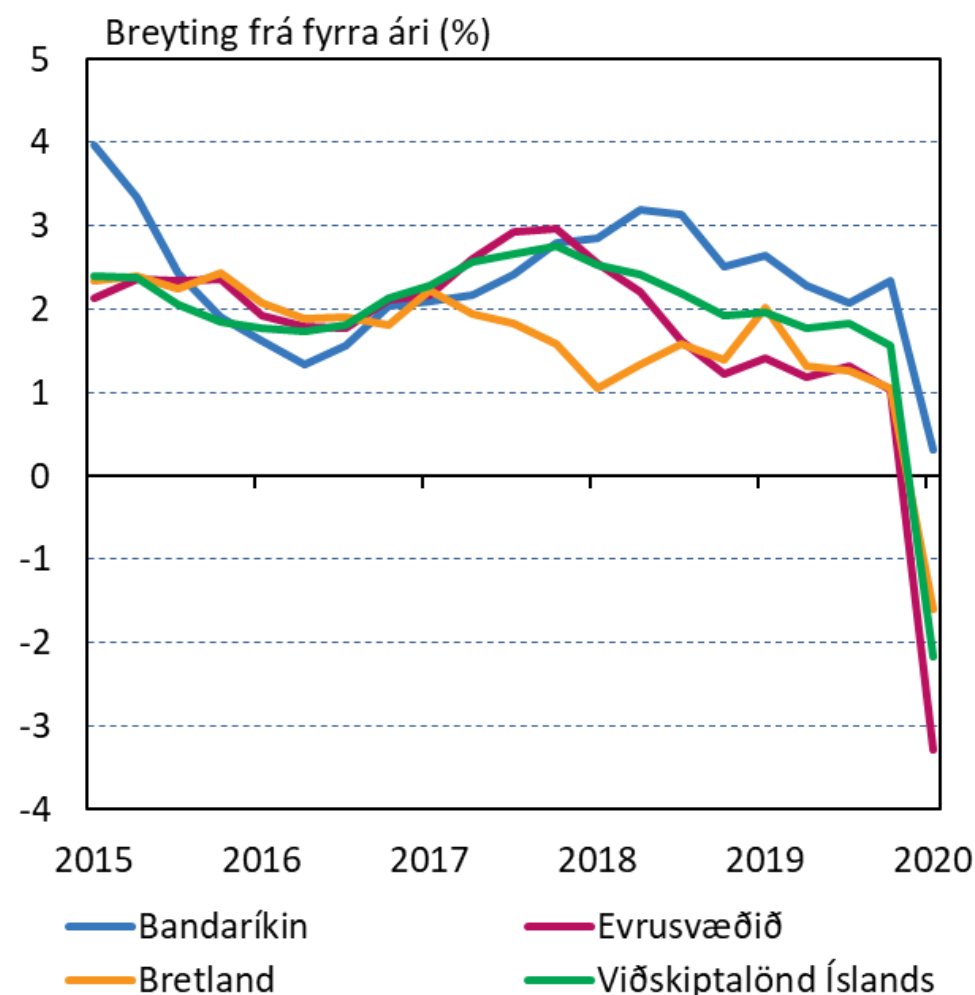

Verðbólga hefur
haldist við og
undir markmiði
og spáð að svo
verði áfram

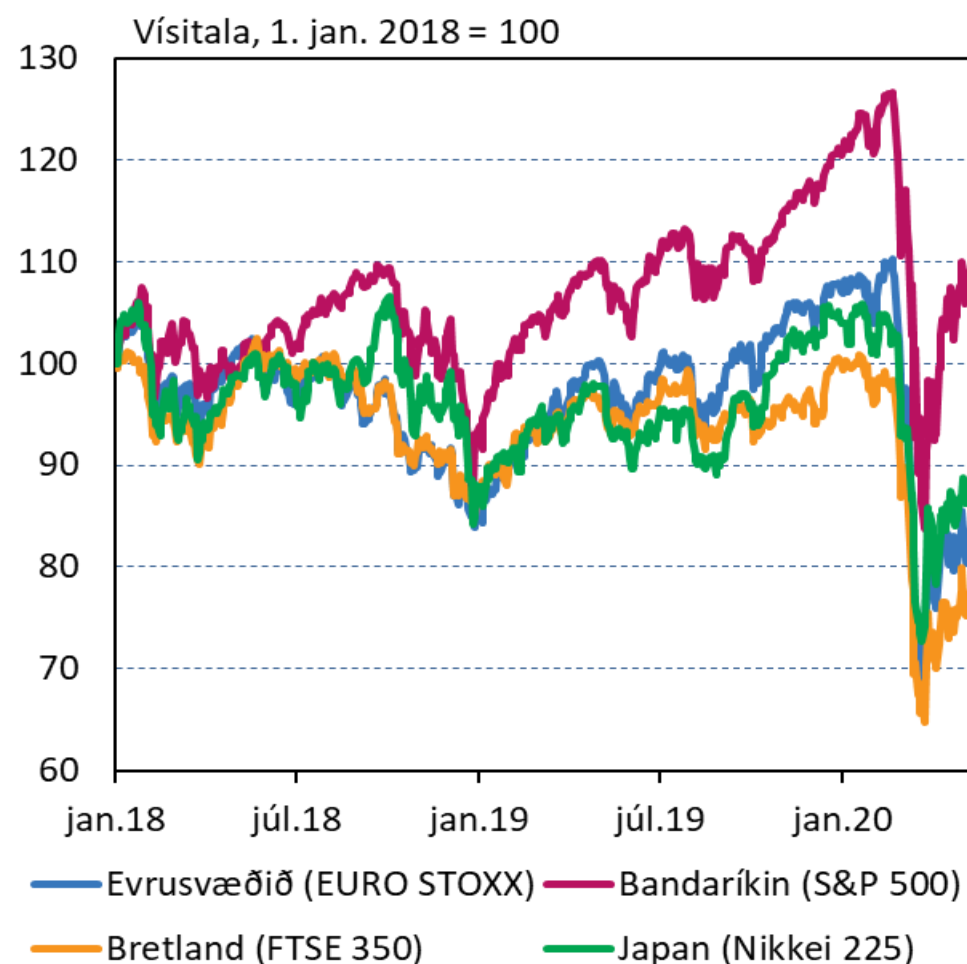
Heimsfaraldur veldur efnahagslegum hamförum

- Aðgerðir til að hemja COVID-19-farsóttin hafa valdið miklum usla í heimsbúskapnum
- Miklar verðlækkningar, umrót og markaðstruflanir: hlutabréfaverð féll um ríflega þriðjung og flókt í hlutabréfaverði jókst
- Mikil lækkun olíuverðs sem olía á eldinn: lækkaði mikið en hefur heldur hækkað á ný

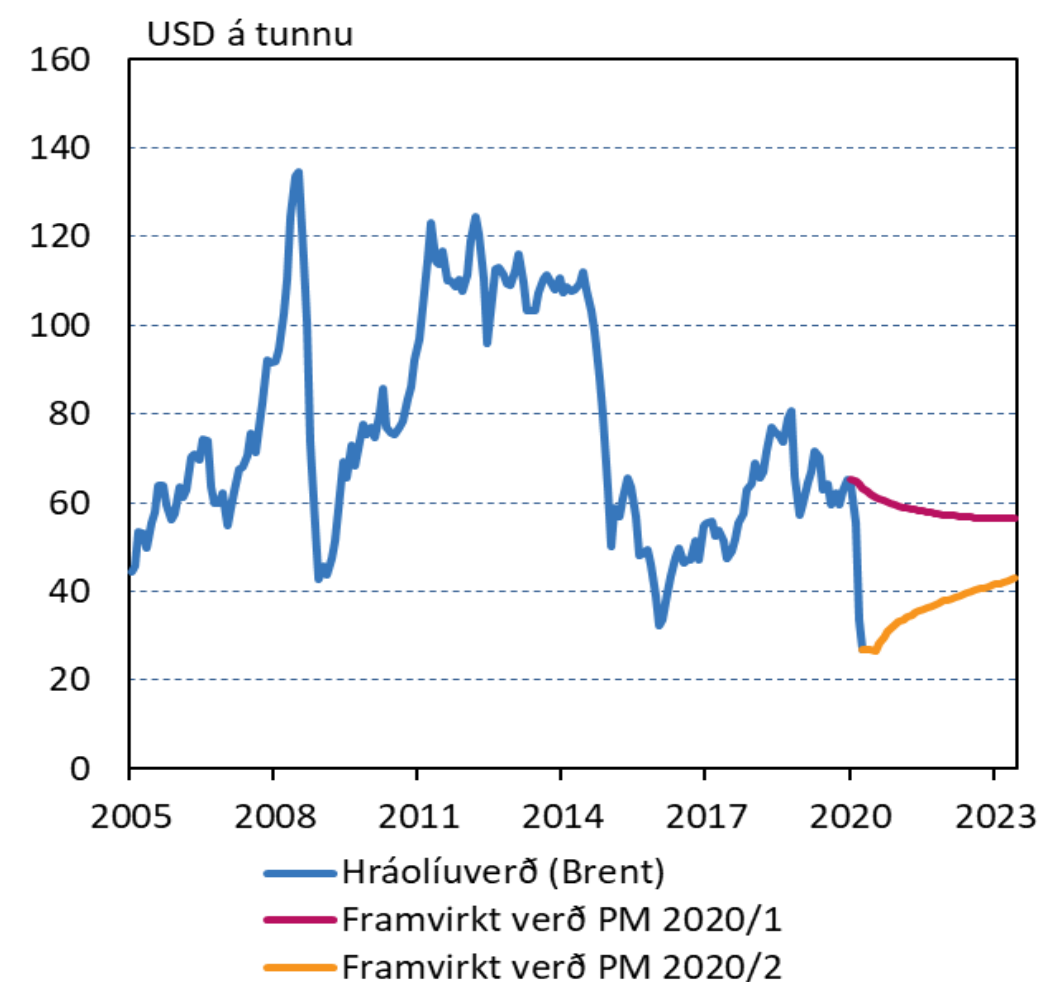
Alþjóðlegur hagvöxtur¹
1. ársfj. 2015 - 1. ársfj. 2020

Alþjóðlegt hlutabréfaverð
1. jan. 2018 - 15. maí 2020

Alþjóðlegt hráolíuverð
Janúar 2005 - júní 2023

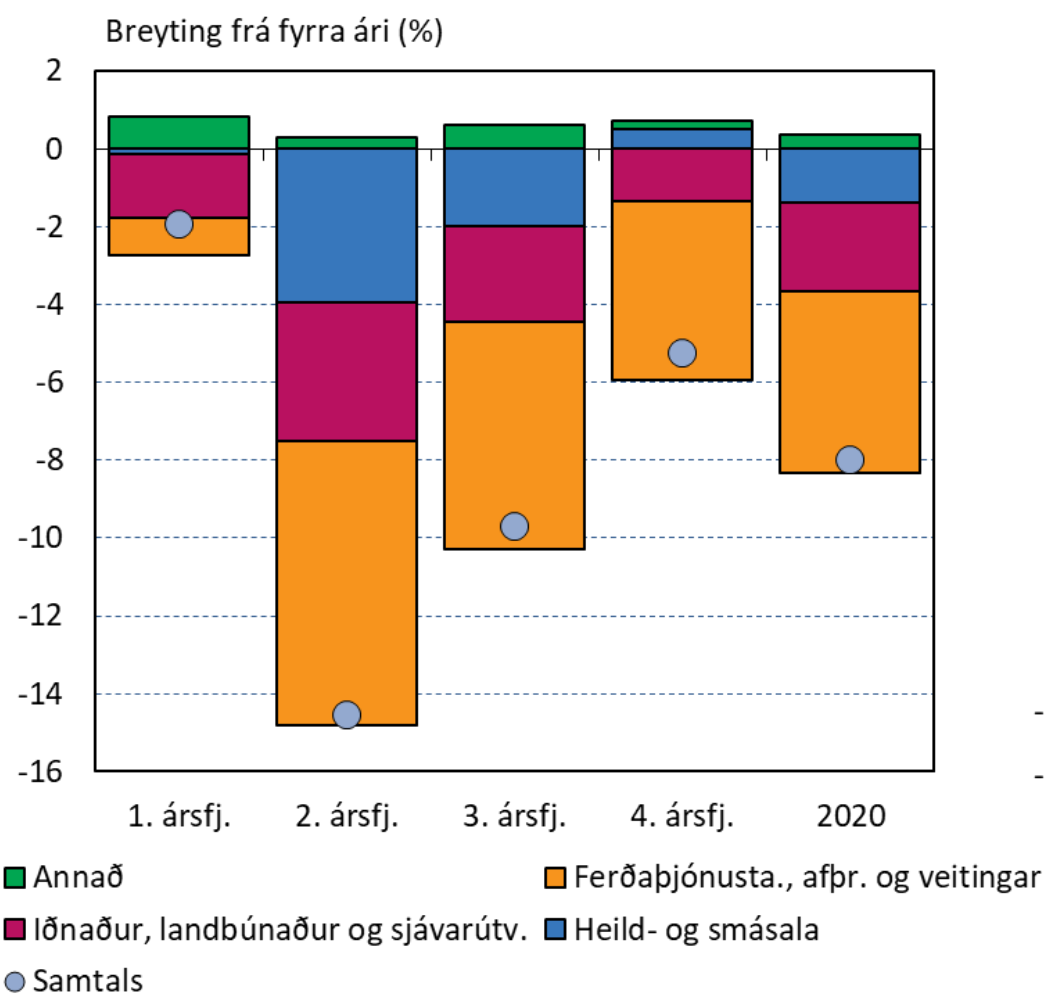

1. Grunnspá Seðlabankans 1. ársfj. 2020 fyrir helstu viðskiptalönd.
Heimildir: FRED-gagnagrunnur Seðlabanka Bandaríkjanna í St. Louis, Refinitiv Datastream, Seðlabanki Íslands.

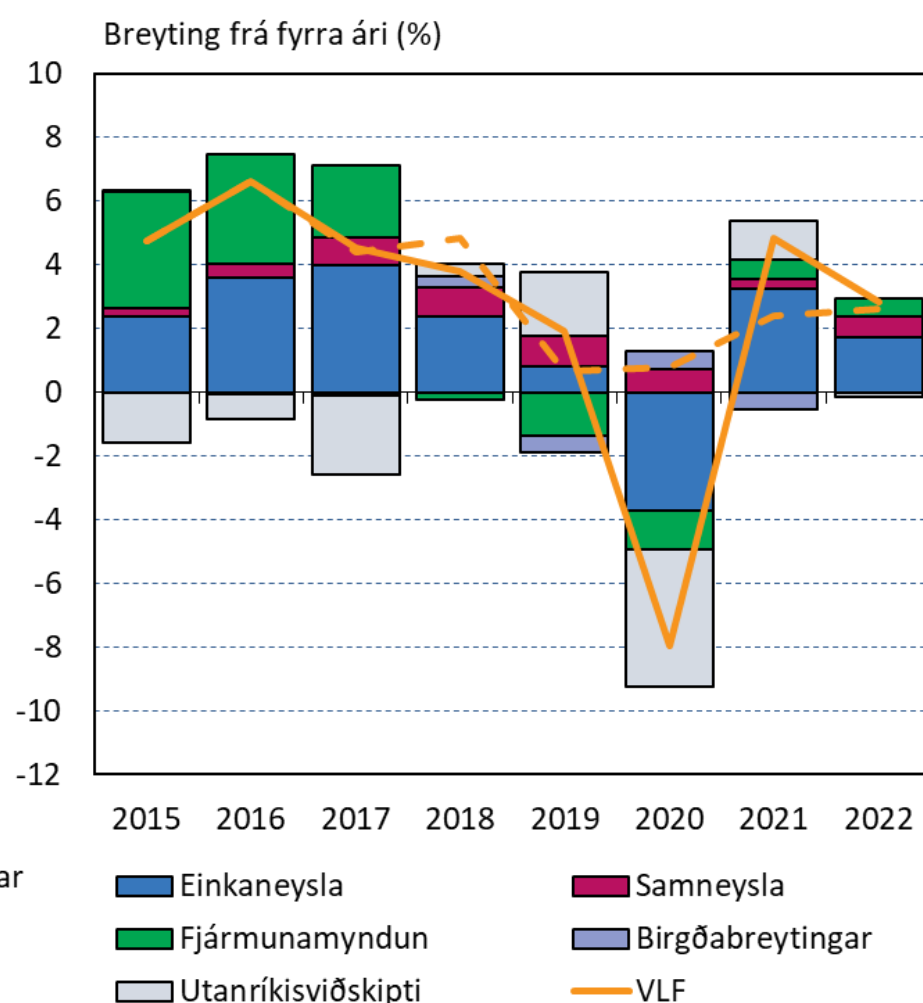
Spáð er 8% samdrætti landsframleiðslu í ár ...

- Spáð 8% samdrætti á árinu öllu en hátt í 5% hagvexti 2021 (endurspeglar mikinn slaka og að efnahagsumsvif vaxa frá lágu stigi)
- Þar vegur þungt að talið er að liðlega 80% færri ferðamenn komi til landsins í ár en í fyrra og áhrif þess á útflutta þjónustu en samdráttur einkaneyslu vegur einnig þungt
- Gangi spáin eftir yrði landsframleiðslan í lok spátímans u.þ.b. 6% undir því sem spáð var í febrúar

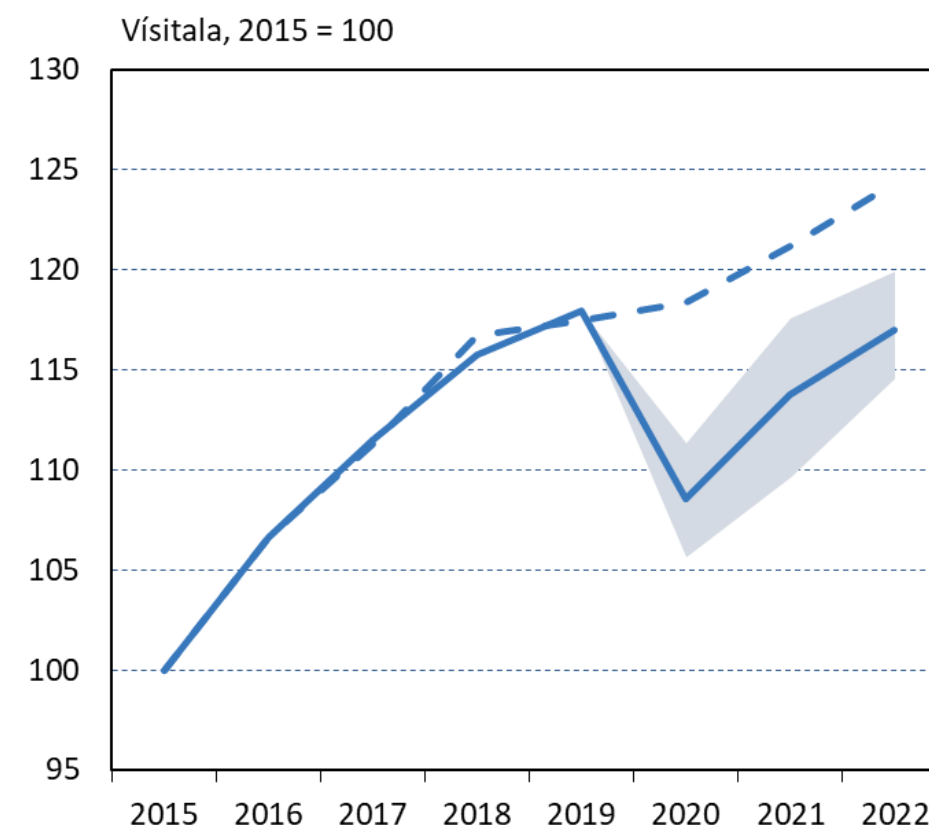
Hagvöxtur 2020 og framlag atvinnugreina¹

Hagvöxtur og framlag undirliða 2015-2022²

Verg landsframleiðsla 2015-2022³

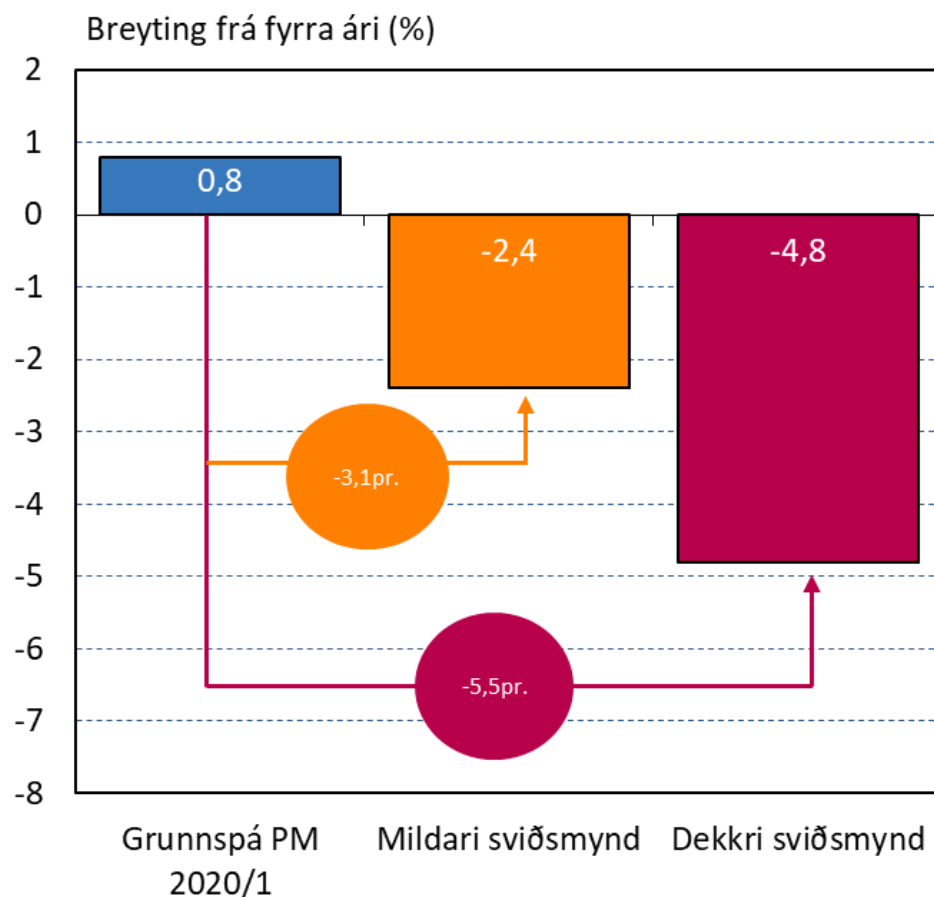
1. Framlag atvinnugreina reiknað út frá vægi atvinnugreina í vergum þáttatekjum árið 2019. 2. Grunnspá Seðlabankans 2020-2022. Brotalína sýnir spá frá PM 2020/1. 3. Grunnspá Seðlabankans 2020-2022. Skyggða svæðið sýnir mögulegt bil landsframleiðslunnar miðað við mismunandi fráviksdæmi í rammagrein 1. Brotalína sýnir spá frá PM 2020/1.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

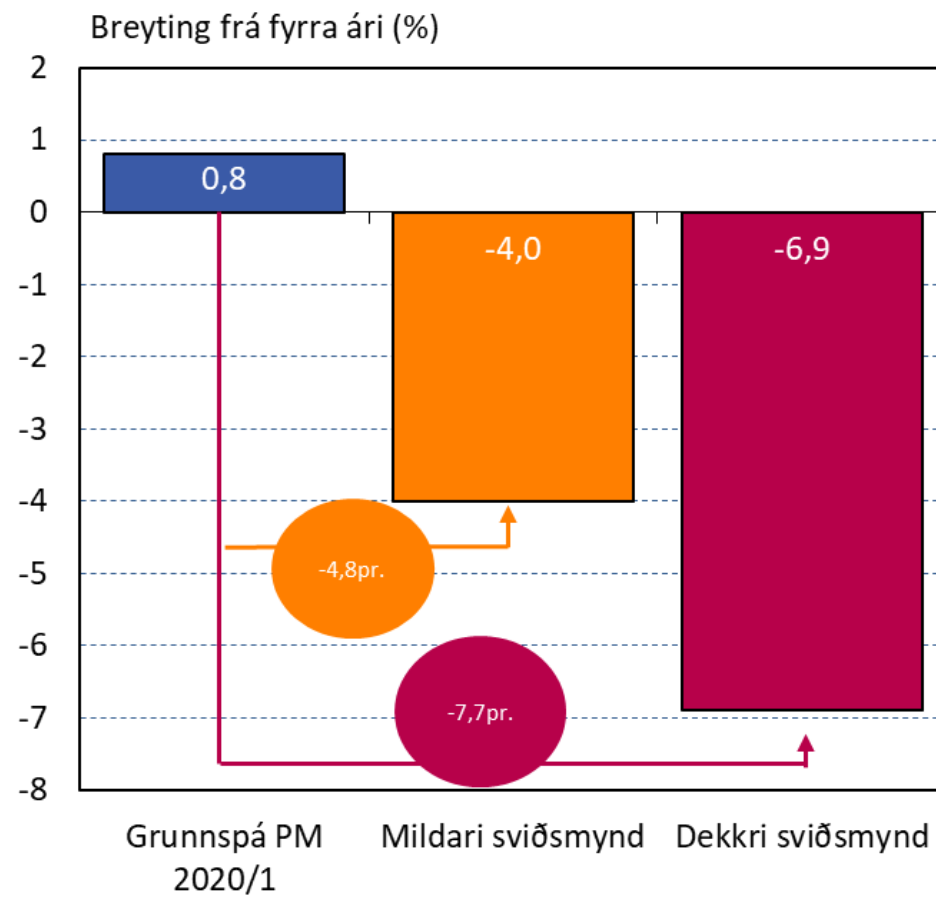
... en óvissa um áhrif faraldursins er mikil

- 25. mars birti bankinn fyrstu sviðsmyndir af mögulegum áhrifum COVID-19 á hagvöxt þá var gert ráð fyrir 2,4-4,8% samdrætti
- 22. apríl birti bankinn sviðsmyndir frá fundi peningastefnunefndar 2. apríl þá var gert ráð fyrir 4-7% samdrætti
- Í nýjustu spá bankans er gert ráð fyrir 8% samdrætti en fráviksdæmi gera ráð fyrir 6-10% samdrætti,
 - Svartsýnna dæmi: Sóttvarnaraðgerðir vari fram eftir ári og óvissa aukist enn frekar
 - Bjartsýnna dæmi: Kröftugri viðsnúningur, farsóttin hjaðni hraðar og bati í ferðaþjónustu kröftugri

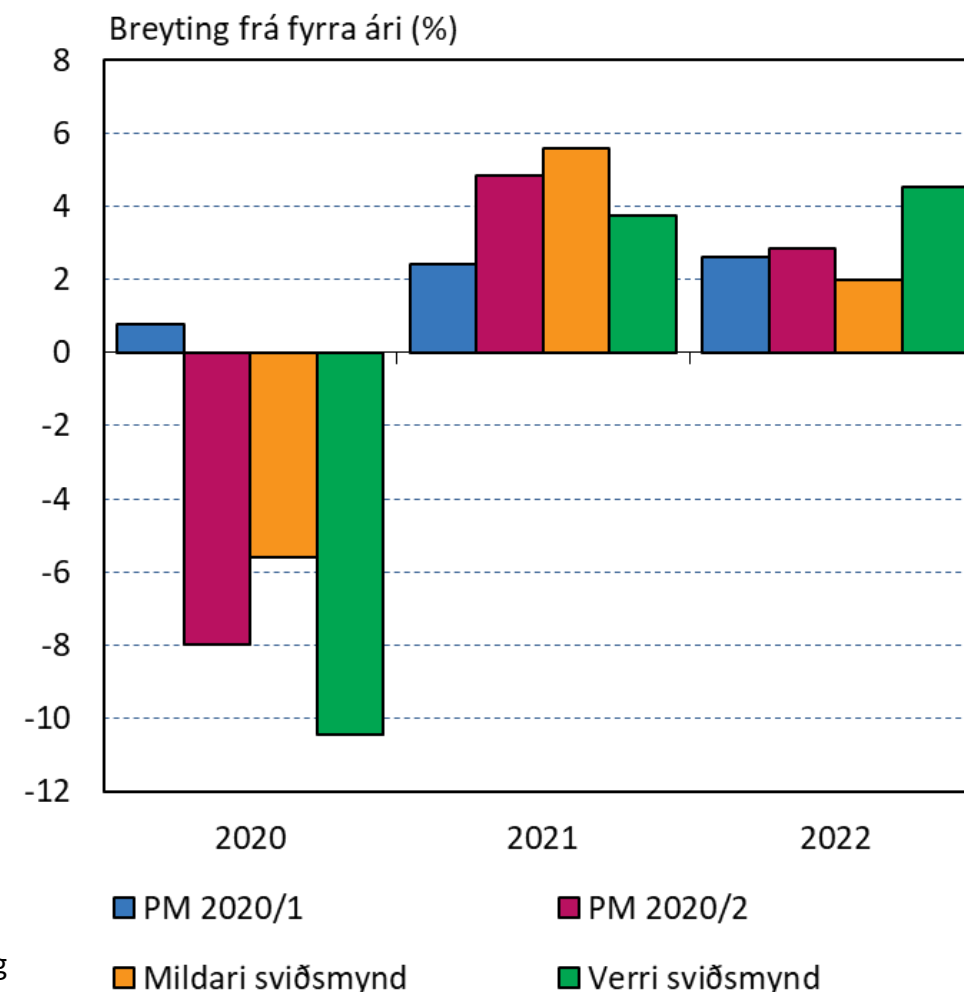
Möguleg áhrif COVID-19 faraldurs á hagvöxt 2020 sviðsmynd 25. mars

Möguleg áhrif COVID-19 faraldurs á hagvöxt 2020 sviðsmynd 2. apríl

Mismunandi spár um hagvöxt 2020-2022¹

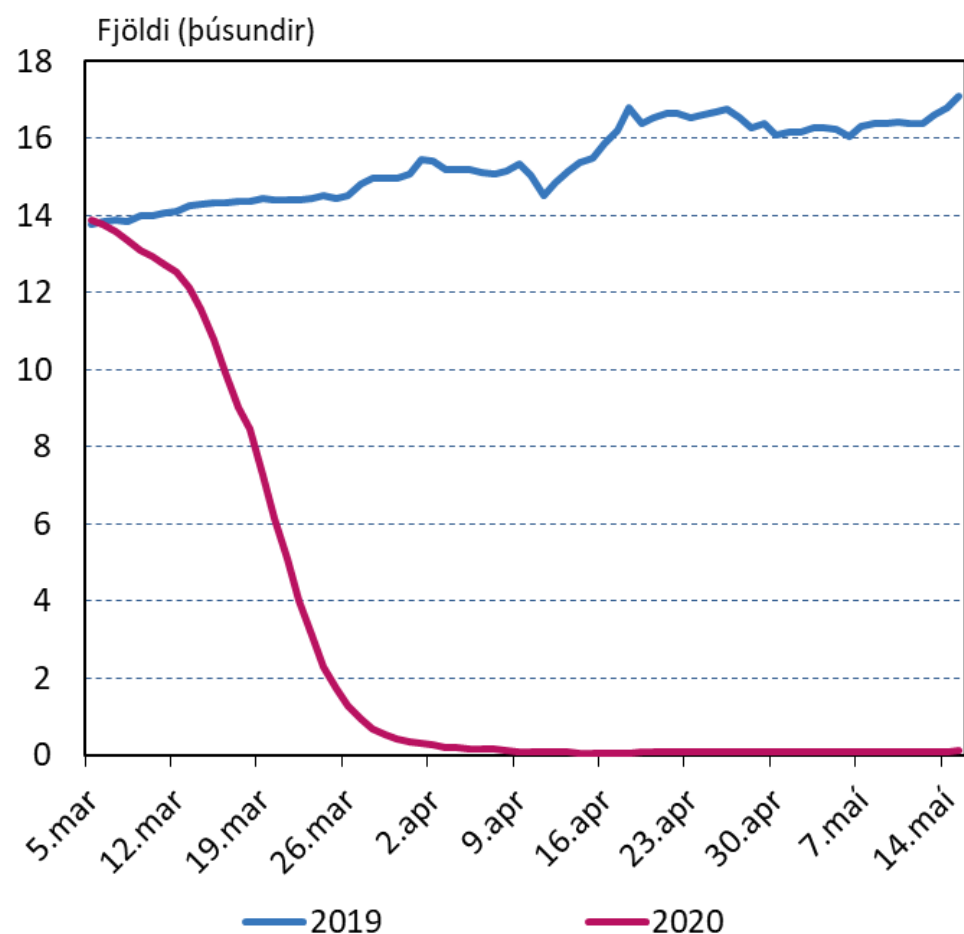
1. Samanburður á grunnspá PM 2020/1 og PM 2020/2 fyrir árin 2020-2022 ásamt tveimur fráviksdæmum sem gera ráð fyrir misdjúpum efnahagssamdrætti og mishröðum bata.

Heimildir: Seðlabanki Íslands.

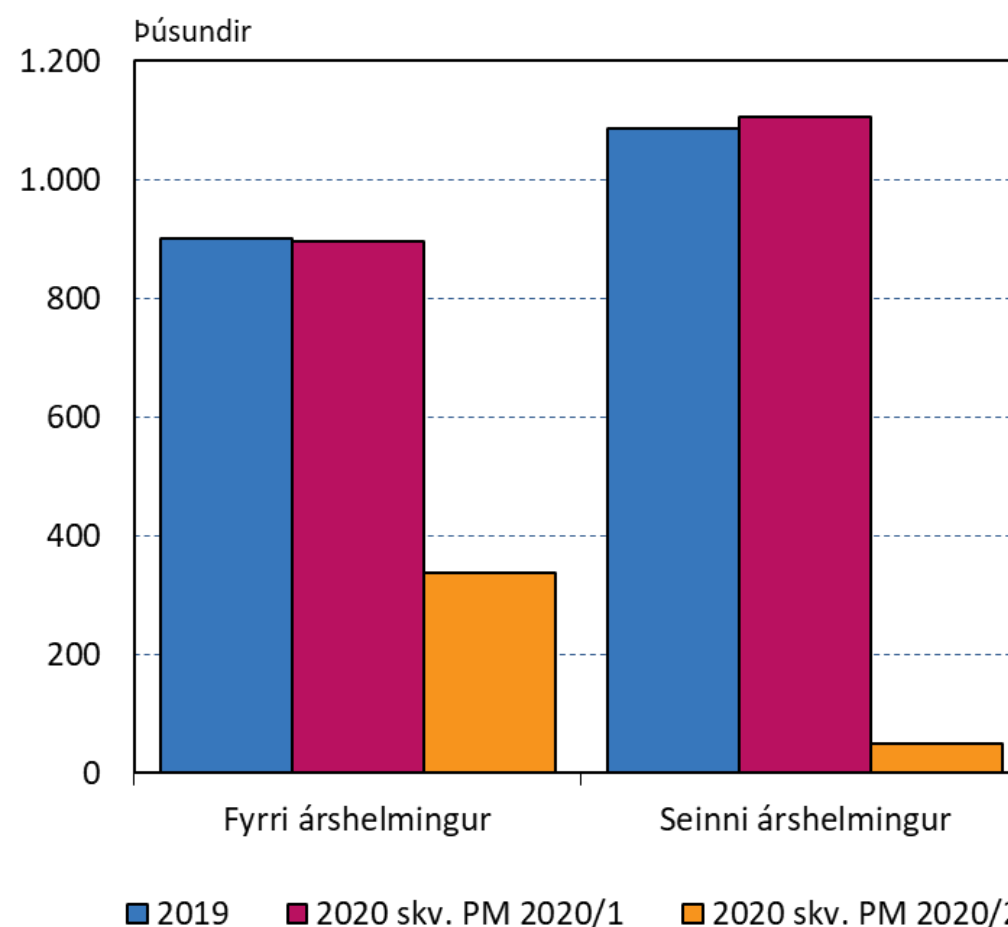
Algert hrun í innlendri ferðapjónustu ...

- Heimsfaraldurinn hefur haft gríðarleg áhrif á ferðapjónustu og flugsamgöngur um allan heim ...
- ... ekki síst hér á landi: komum ferðamanna til landsins fækkaði hratt í mars og snemma í apríl stöðvuðust þær nánast alveg
- Horfur á að ferðamenn verði einungis um 400 þús. á árinu öllu (svipaður fjöldi og 2005 og 81% fækkun milli ára)
- Efnahagsleg áhrif eru veruleg fyrir lönd eins og Ísland þar sem ferðapjónusta vegur þungt í innlendum þjóðarbúskap

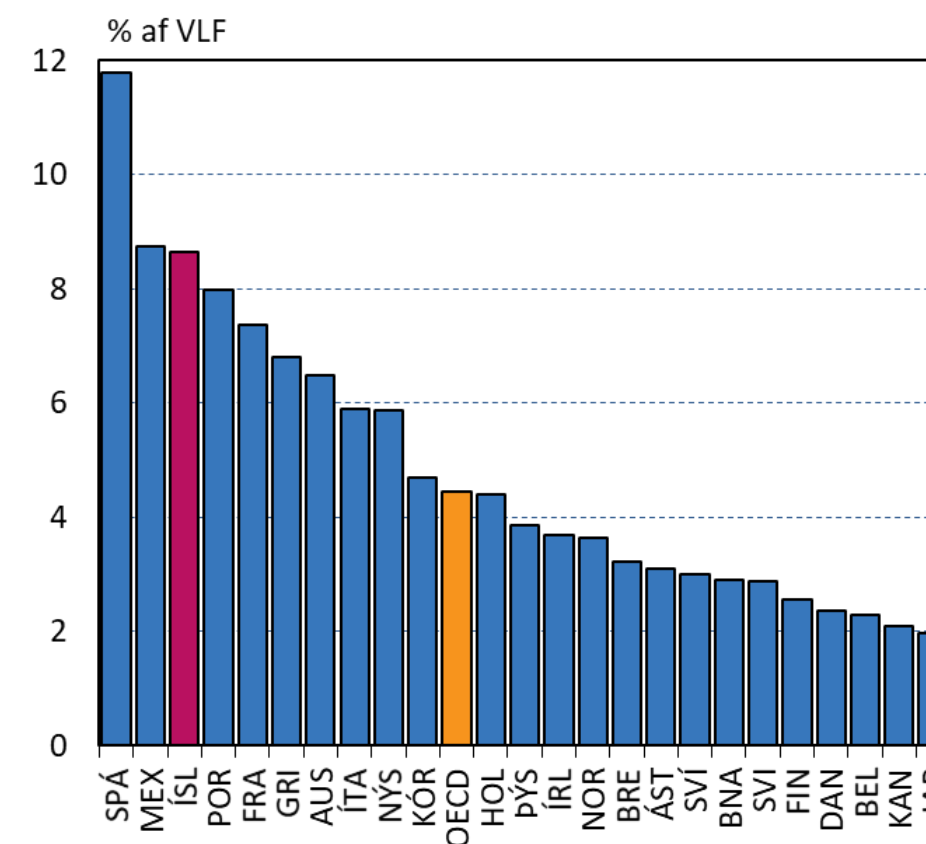
Daglegur farþegafjöldi um Keflavíkurlugvöll¹

Forsendur um fjölda ferðamanna til landsins árið 2020²

Vægi ferðapjónustu í VLF í ýmsum OECD-ríkjum³

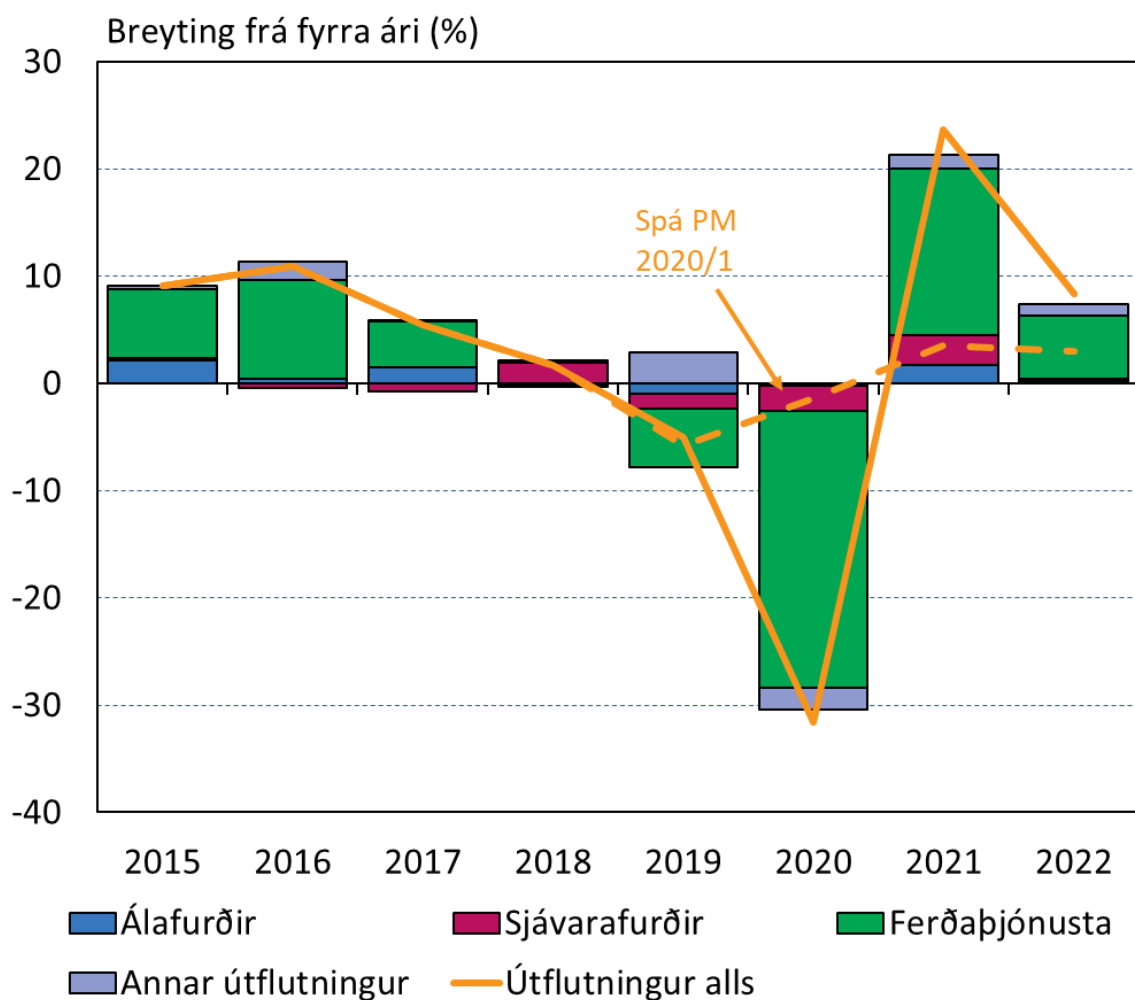

1. Sjö daga hreyfanlegt meðaltal. Fjöldatölur fyrir árið 2019 eru án farþega WOW Air. Dagsetningum gagna fyrir árið 2019 hefur verið hagrætt þannig að sömu vikudagar séu bornir saman (fimmtudagurinn 5. mars 2020 er því t.d. borinn saman við fimmtudaginn 7. mars 2019). 2. Spá PM 2020/2 um fjölda ferðamanna sem fer um Keflavíkurlugvöll og samanburður við spá PM 2020/1 og árið 2019. 3. Vægi ferðapjónustu í VLF árið 2018 eða nýjasta ár með tiltækum gögnum.
 Heimildir: Isavia, OECD, Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

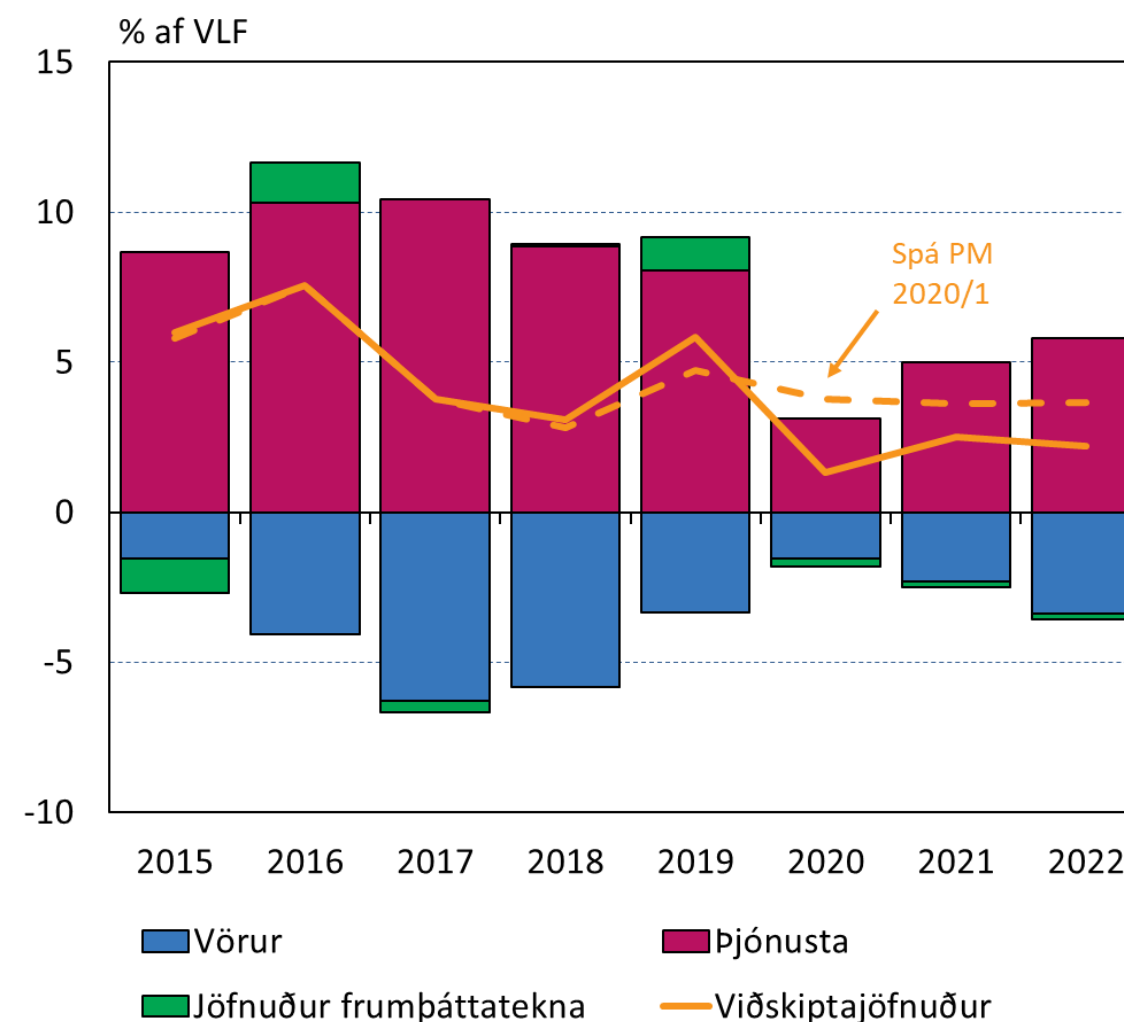
... og mesti samdráttur útflutnings frá upphafi

- Þjónustuútflutningur dregst saman um næstum 53% í ár og við bætist 12% samdráttur í útflutningi sjávarafurða (mesti samdráttur í næstum 4 áratugi): útflutningur í heild dregst saman um 32% (mesti samdráttur frá upphafi þjóðhagsreikninga)
- Viðskiptaafgangur minnkar um 4,5% af VLF frá 2019 – halli á vöruviðskiptum minnkar en afgangur á þjónustu minnkar enn meira

Útflutningur og framlag undirliða 2015-2022¹

Viðskiptajöfnuður 2015-2022²

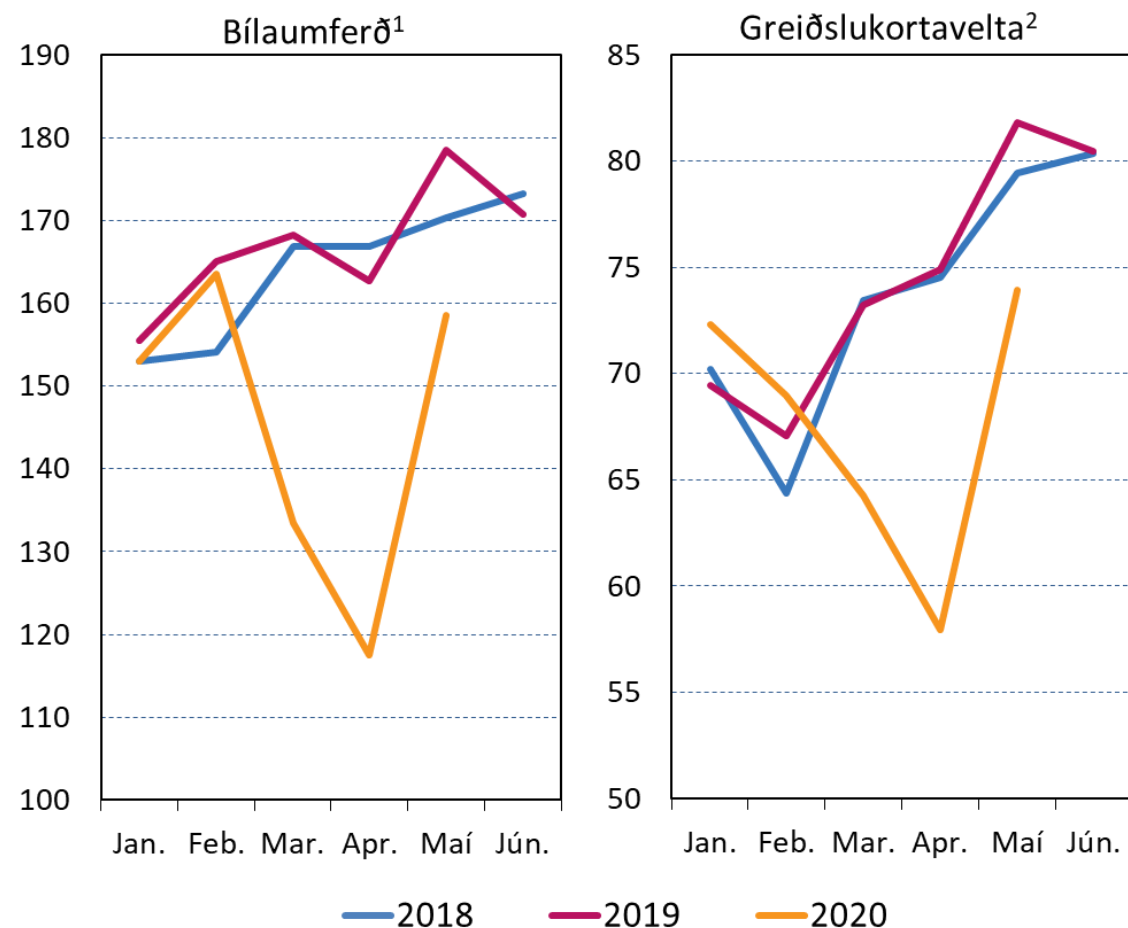
1. Vegna keðjutengingar getur verið að summa undirliðanna sé ekki jöfn heildarútflutningi. Álútfletningur skv. skilgreiningu þjóðhagsreikninga. Ferðaþjónusta er samtala á „ferðalögum“ og „farþegaflutningum með flugi“. Grunnspá Seðlabankans 2020-2022. Brotalína sýnir spá frá PM 2020/1. 2. Jöfnuður rekstrarframlaga talin með frumpáttajöfnuði. Grunnspá Seðlabankans 2020-2022. Brotalína sýnir spá frá PM 2020/1.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

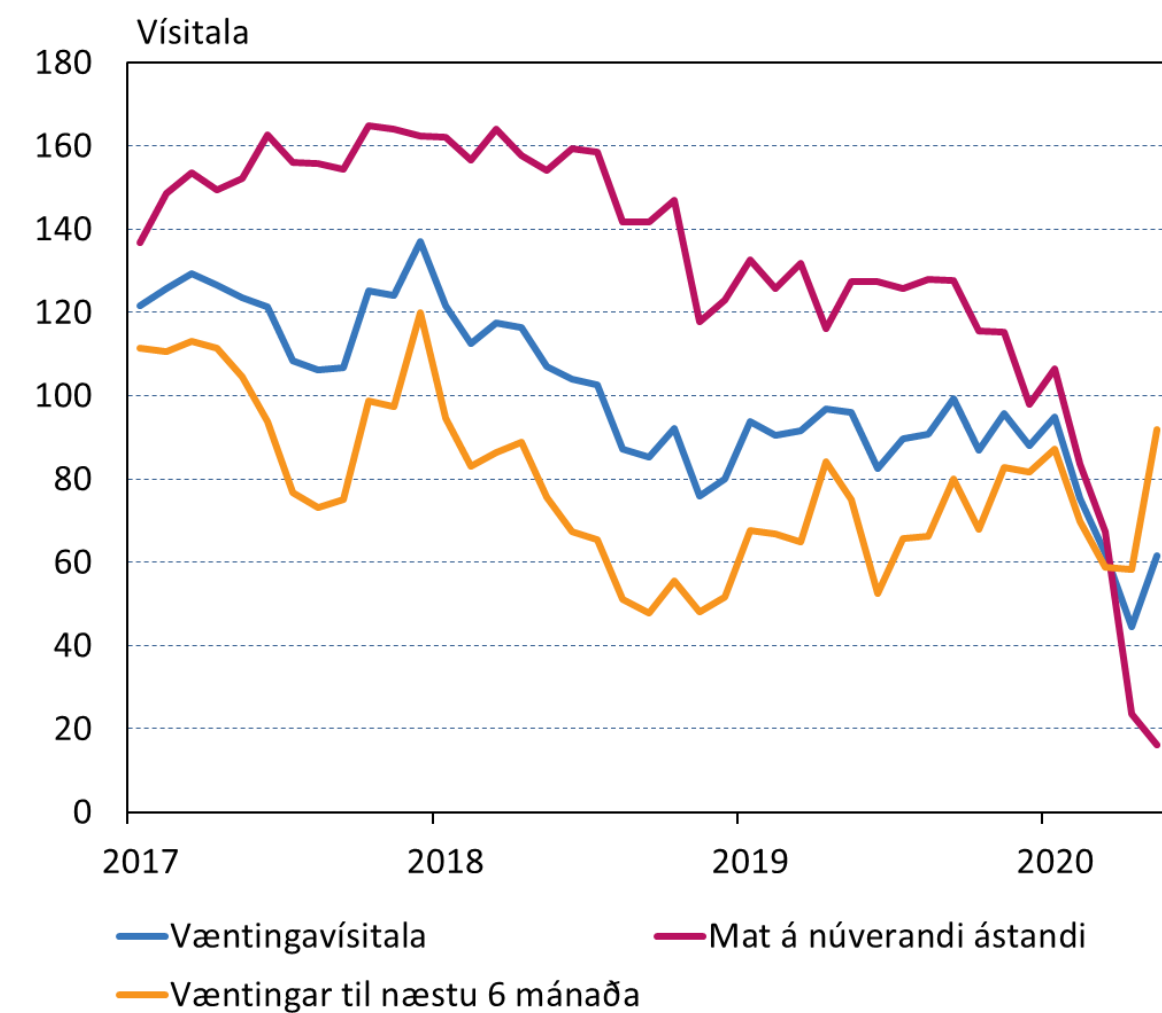
Innlend umsvif minnka mikið, svartsýni eykst ...

- Framan af Q1 virtist einkaneysla vaxa svipað og í fyrra en snörp umskipti urðu í mars þegar sóttvarnaraðgerðir tóku gildi
- Vísbendingar um mikinn samdrátt í útgjöldum heimila og aukna svartsýni þeirra í mars og apríl ...
- ... en nýjustu tölur benda til viðsnúnings í maí – þótt umsvif á Q2 séu líklega 15-20% undir því sem þau voru á Q2/2019

Vísbendingar um efnahagsumsvif á fyrri hluta ársins

Viðhorf heimila til stöðu efnahagsmála³
Janúar 2017 - maí 2020

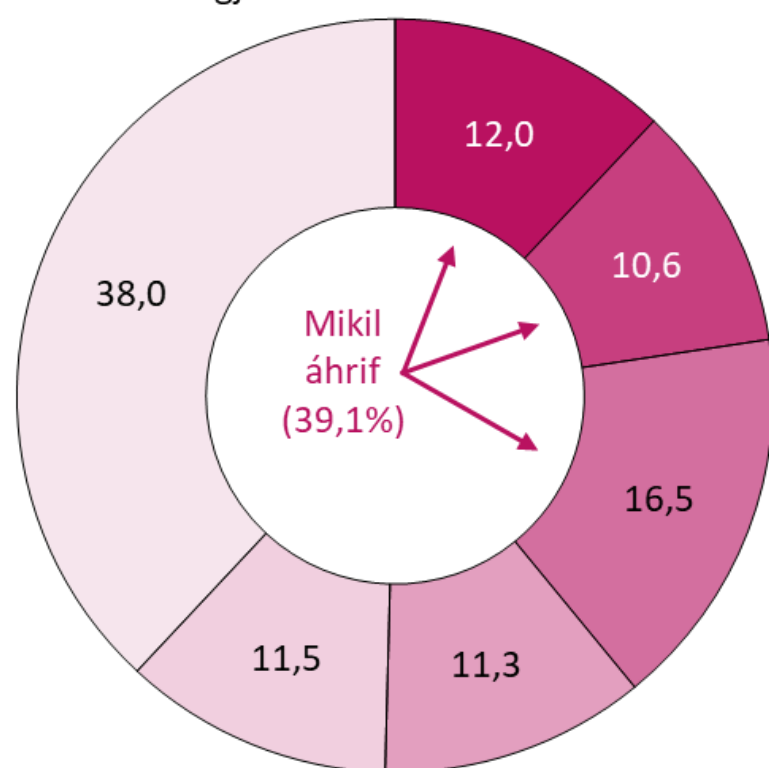
1. Dagleg umferð um Hafnarfjarðarveg sunnan Kópavogslækjar, Reykjanesbraut við Dalveg í Kópavogi og Vesturlandsveg ofan Ártúnsbrekku (þúsund bifreiða). Mátalan sýnir umferð fyrri hluta mánaðar. 2. Debet- og kreditkort útgæfin af innlendum aðilum. Velta innanlands raunvirt með vísitölu neysluverðs án húsnæðis. Velta erlendis raunvirt með innflutningsveginni meðalgengisvísitölu (ma.kr.). Veltan í maí er áætluð út frá daglegri greiðslukortaveltu innanlands fyrir fyrstu tíu daga mánaðarins og erlendri veltu fyrri mánaðar. 3. Væntingavísitala Gallup er byggð á viðhorfi almennings til efnahags- og atvinnuástandsins.

Heimildir: Gallup, Hagstofa Íslands, Vegagerðin, Seðlabanki Íslands.

... og útlit fyrir mikinn samdrátt einkaneyslu

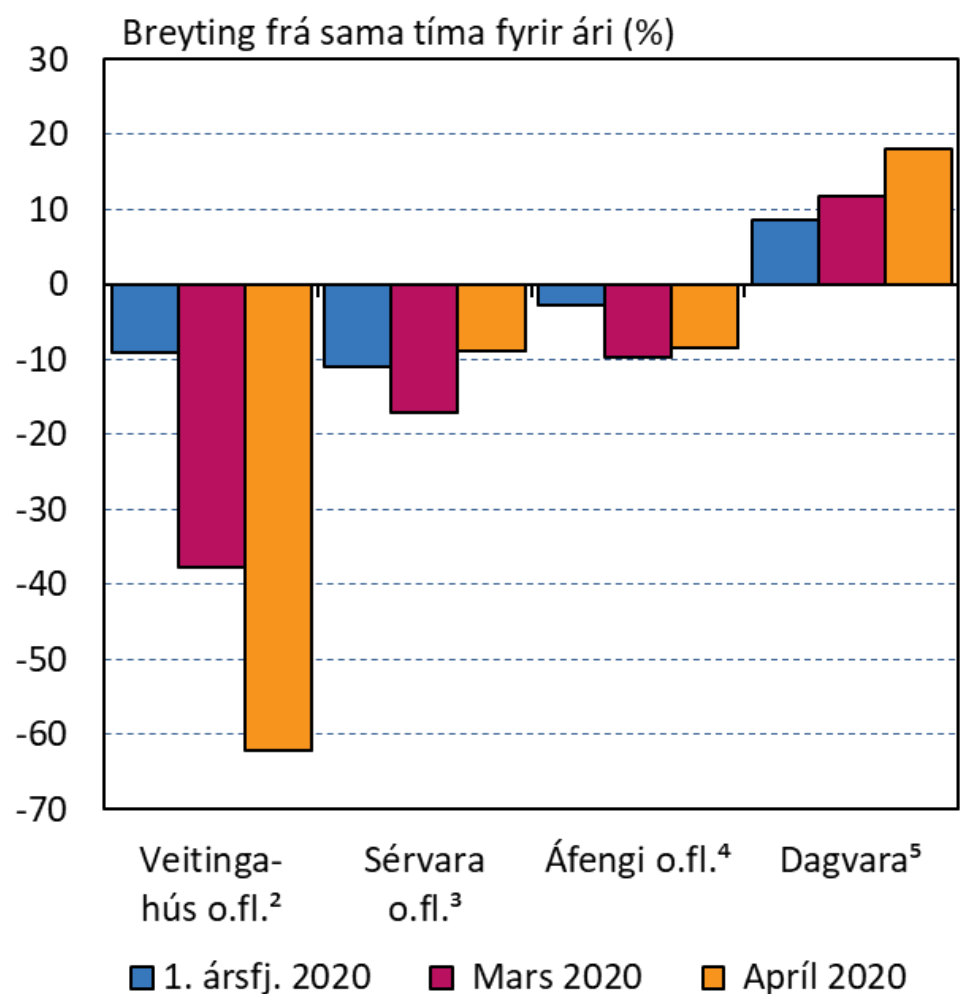
- Um 40% neysluútgjalda verða fyrir töluverðum beinum áhrifum lokunaraðgerða – sést skýrt í ríflega 60% árssamdrætti kaupa á veitingaþjónustu og gistingu og um 10% samdrætti á kaupum á sérvöru – bein áhrif á hinn hluta útgjalda hins vegar takmörkuð
- Talið að einkaneysla dragist saman um tæplega 20% á Q2 (svipaður samdráttur og í fjármálakreppunni) og 7,3% á árinu öllu

Skipting einkaneyslu eftir líklegu umfangi beinna áhrifa COVID-19 á neysluútgjöld¹
% af heildarútgjöldum 2019

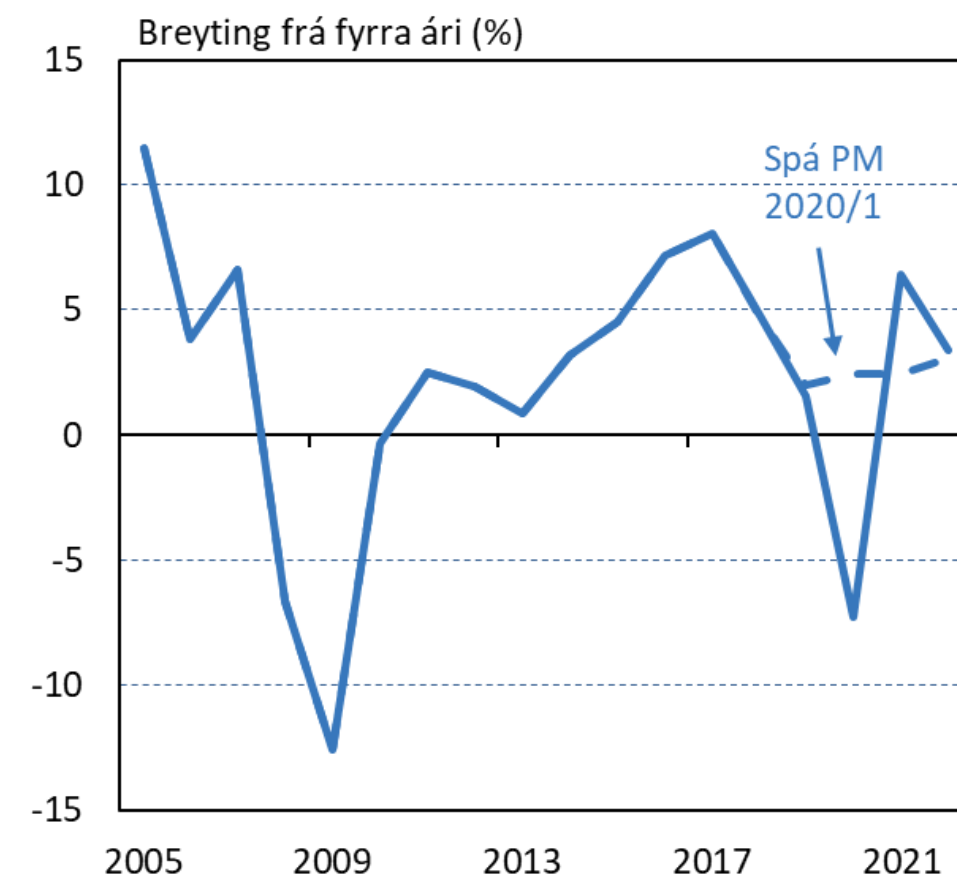

- Útgjöld heimila erlendis
- Veitingahús, gisting, flutningar, ýmis pers.leg þjón. o.fl.
- Tómst. og menning, öku- og heimilistæki, húsbún. o.fl.
- Áfengi, tóbak, rekstur ökutækja
- Matur, drykkur
- Húsnæðisliður, fjarskipti, heilsugæsla, fjármálaþjón. o.fl.

Greiðslukortavelta eftir helstu útgjaldaflokkum

Einkaneysla 2005-2022⁶

1. Leiðrétt fyrir útgjöldum erlendra ferðamanna í undirliðum einkaneyslu sem byggir á bráðabirgðamati Hagstofu Íslands á skiptingu útgjalda erlendra manna á Íslandi 2019. Dekkri litir endurspegla meiri bein áhrif. 2. Veitingahús, gisting, flutningar, pakkaferðir, tollfrjáls verslun, menning og afþreying, snyrting og ýmis persónuleg þjónusta. 3. Raf- og heimilistæki, húsbúnaður, fatnaður, önnur sérvara og ýmis sérhæfð þjónusta. 4. Áfengi og rekstur ökutækja. 5. Dagvöruverslun og stórmarkaðir. 6. Grunnspá Seðlabankans 2020-2022. Brotalína sýnir spá frá PM 2020/1.

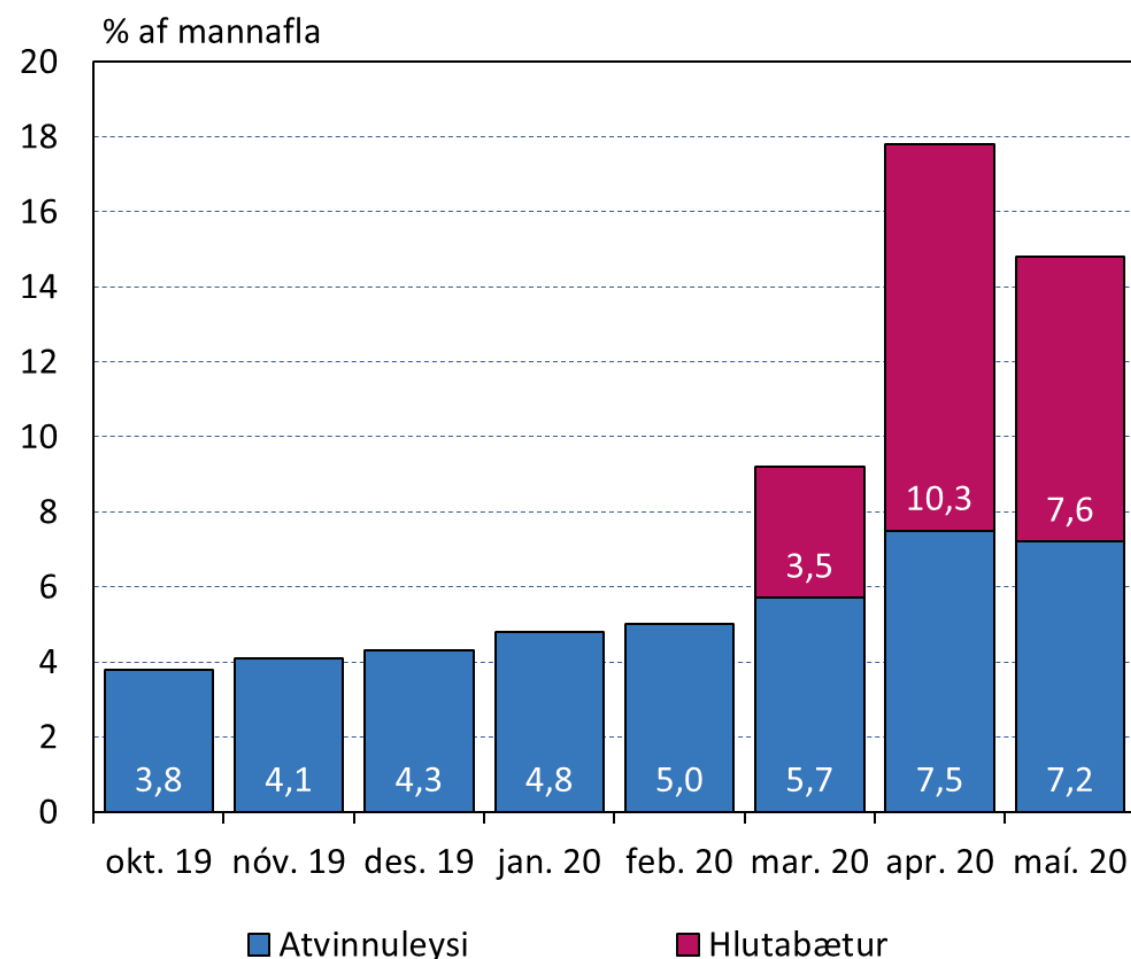
Heimildir: Hagstofa Íslands, Rannsóknarsetur verslunarinnar, Seðlabanki Íslands.

Störfum fækkar og atvinnuleysi eykst hratt

- Störfum fækkaði á Q1 en áhrif faraldurs mun gæta af fullum þunga á Q2 þegar störfum fækkar mikið og vinnutími styttest
- Skráð atvinnuleysi hefur aukist gríðarlega: var 5% í febrúar en var komið í 7,5% í apríl (17,8% ef fólk á hlutabótum er tekið með)
- Atvinnuleysi skv. VMK var 3,9% á Q1 og tíðni netleita með Google bendir til mikillar aukningar á Q2 og enn frekar á Q3

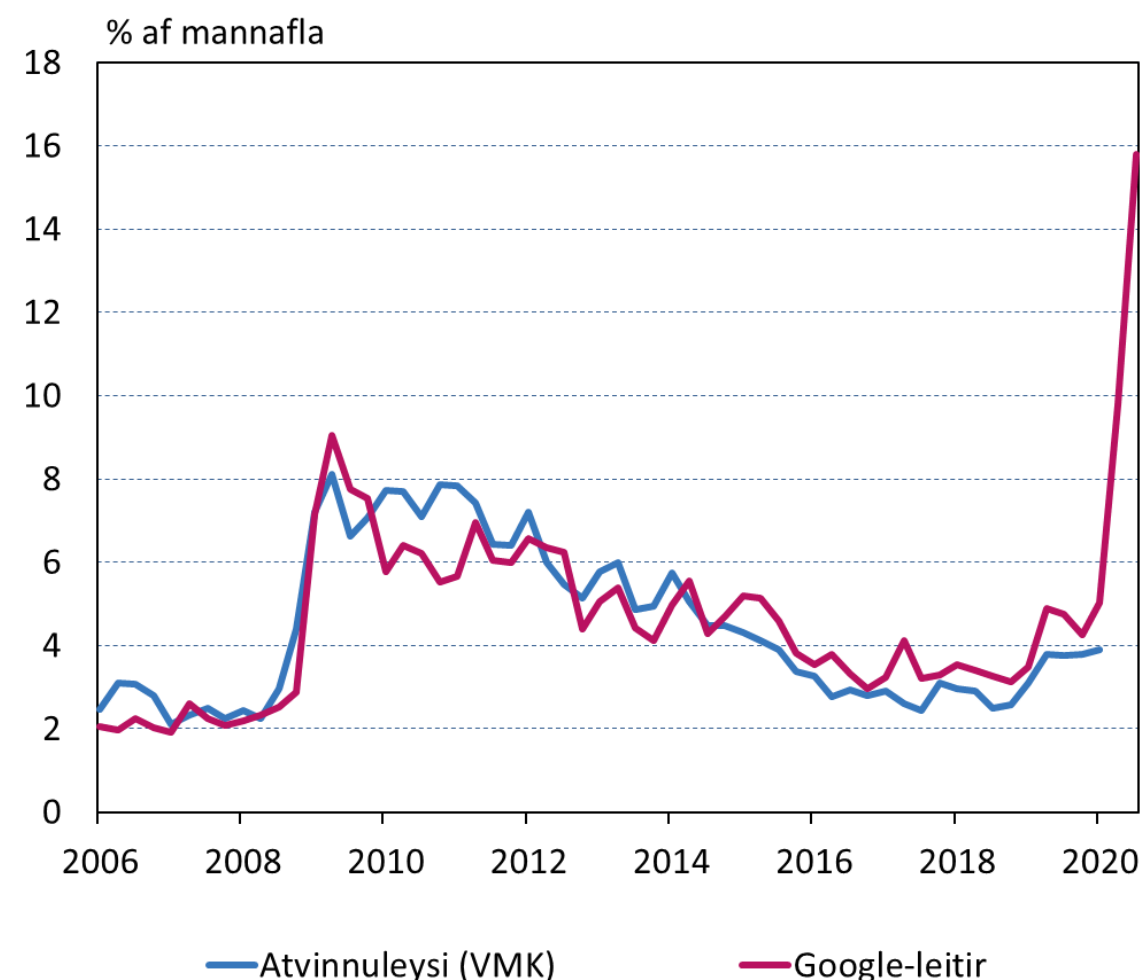
Skráð atvinnuleysi¹

Október 2019 - maí 2020

Atvinnuleysi og Google-leitir²

1. ársfj. 2006 - 3. ársfj. 2020

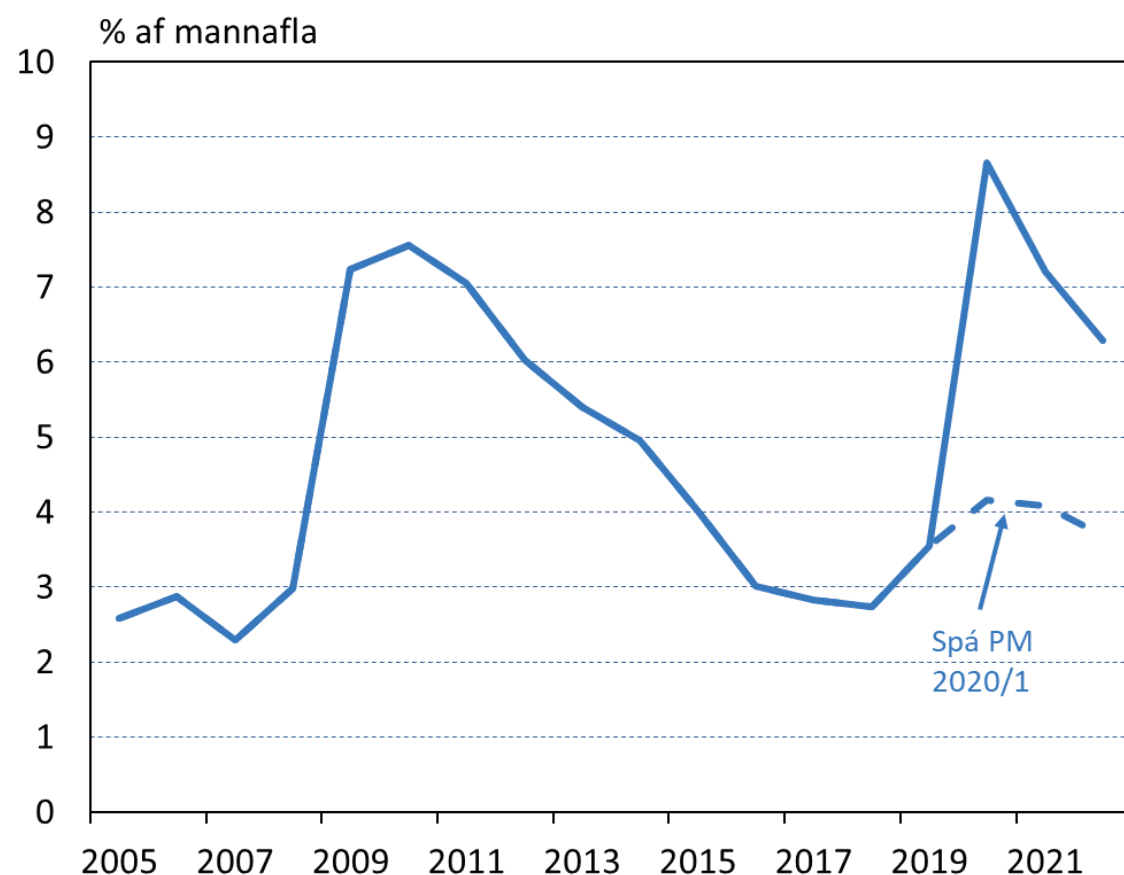
1. Gildi fyrir maí er spá Vinnumálastofnunar. 2. Google-leitir byggjast á hlutfallslegum vinsældum orðanna "atvinnuleysisbætur" eða "Vinnumálastofnun" í leitarvél Google og sýnir 2. ársfj. 2020 gögn fyrir það sem liðið er af fjórðungnum. Röðin er tafin um einn ársfjórðung og gefið sama meðaltal og staðalfrávik og atvinnuleysi. Atvinnuleysi er árstíðarleidd.

Heimildir: Google Trends, Hagstofa Íslands, Vinnumálastofnun, Seðlabanki Íslands.

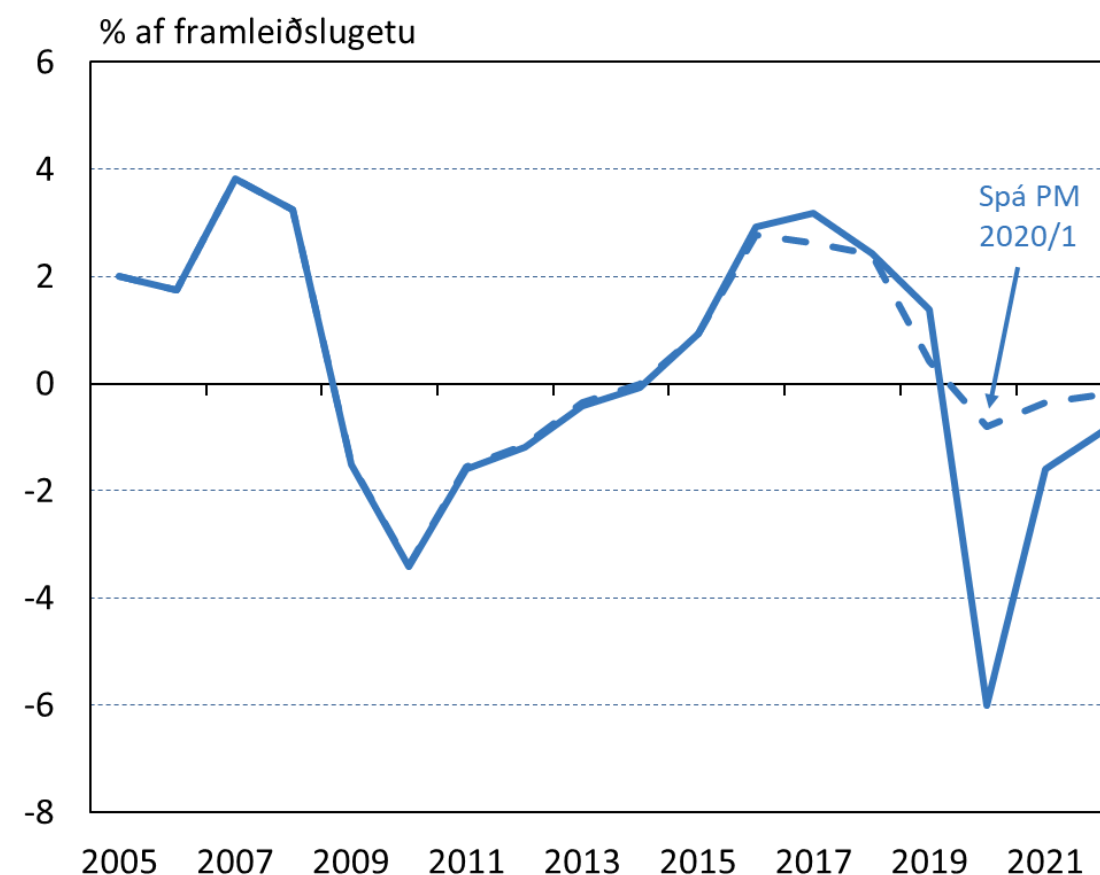
Horfur á sögulega miklu atvinnuleysi og slaka

- Spáð að atvinnuleysi aukist enn frekar er líður á árið og fari í um 12% á Q3 en verði tæplega 9% á árinu öllu – ríflega tvöfalt meira en í fyrra og um 1 pr. meira en það var 2010 og það mesta sem hefur mælst frá upphafi
- Talið að 1½% framleiðsluspenna í fyrra snúist í 6% slaka í ár (tæplega tvöfalt meiri en 2010) – en mikil óvissa um mat

Atvinnuleysi 2005-2022¹

Framleiðsluspenna 2005-2022¹

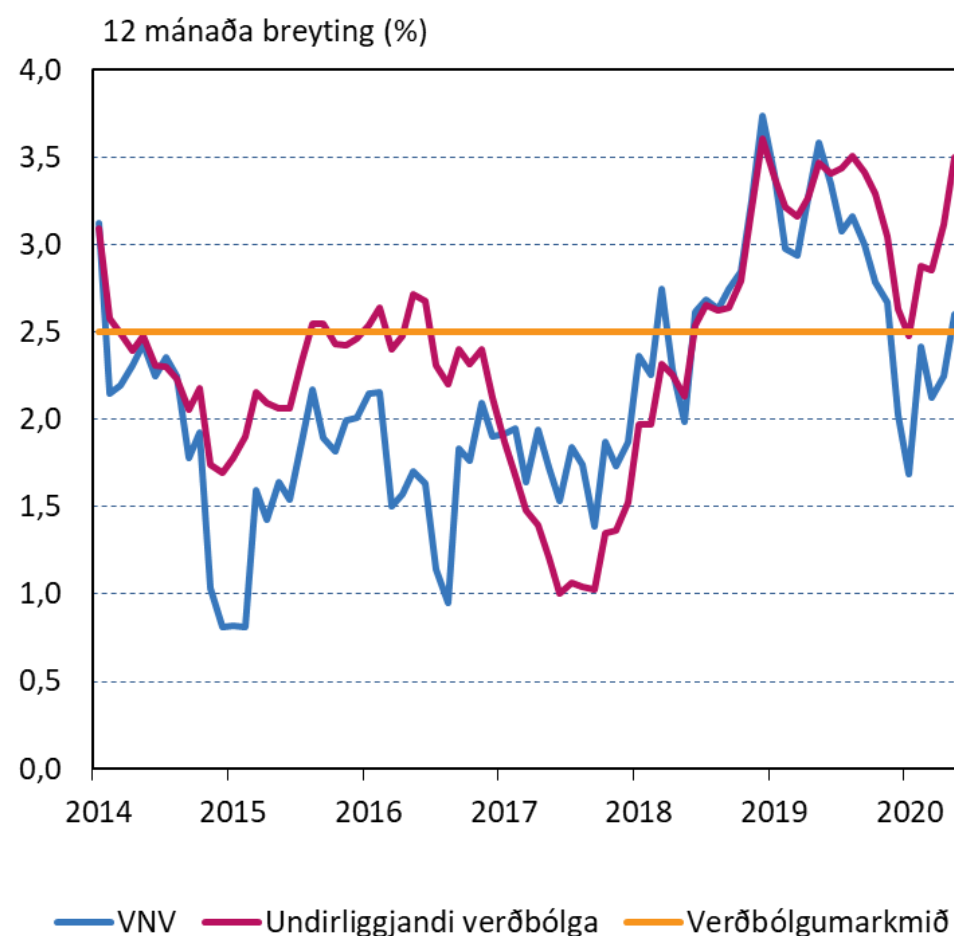

1. Grunnspá Seðlabankans 2020-2022. Brotalína sýnir spá frá PM 2020/1.
 Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

Verðbólga haldist við markmið þrátt fyrir gengislækkun

- Verðbólga mældist 2,1% á Q1 og 2,6% í maí – hefur verið um eða undir markmiði síðan í desember sl. og 2,4% að meðaltali undanfarin liðlega 7 ár ... undirliggjandi verðbólga mælist hins vegar meiri og var komin í 3,5% í maí
- Gengi ISK tók að lækka þegar faraldur brast á: hafði lækkað um 12% í byrjun maí en byrjaði þá að hækka á ný og er nú um 7% lægra en í lok febrúar, í spánni er gert ráð fyrir að gengi ISK haldist svipað út spátímann og raungengið verði svipað seinni hluta 2015

Mæld og undirliggjandi verðbólga¹
Janúar 2014 - maí 2020

Gengi krónunnar²
2. janúar 2017 - 3. júní 2020

1. Undirliggjandi verðbólga er meðaltal verðbólgu m.v. kjarnavísitölu (þar sem áhrif óbeinna skatta, sveiflukendra matvöru-liða, bensíns, opinberrar þjónustu og raunvaxtakostnaðar húsnæðislána eru undanskilin) og tölfræðilega mælikvarða (vegið miðgildi, klippt meðaltal, kvikt þáttalíkan og sameiginlegur þáttur VNV). 2. Verð erlendra gjaldmiðla í krónum (viðskiptavog þröng).

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

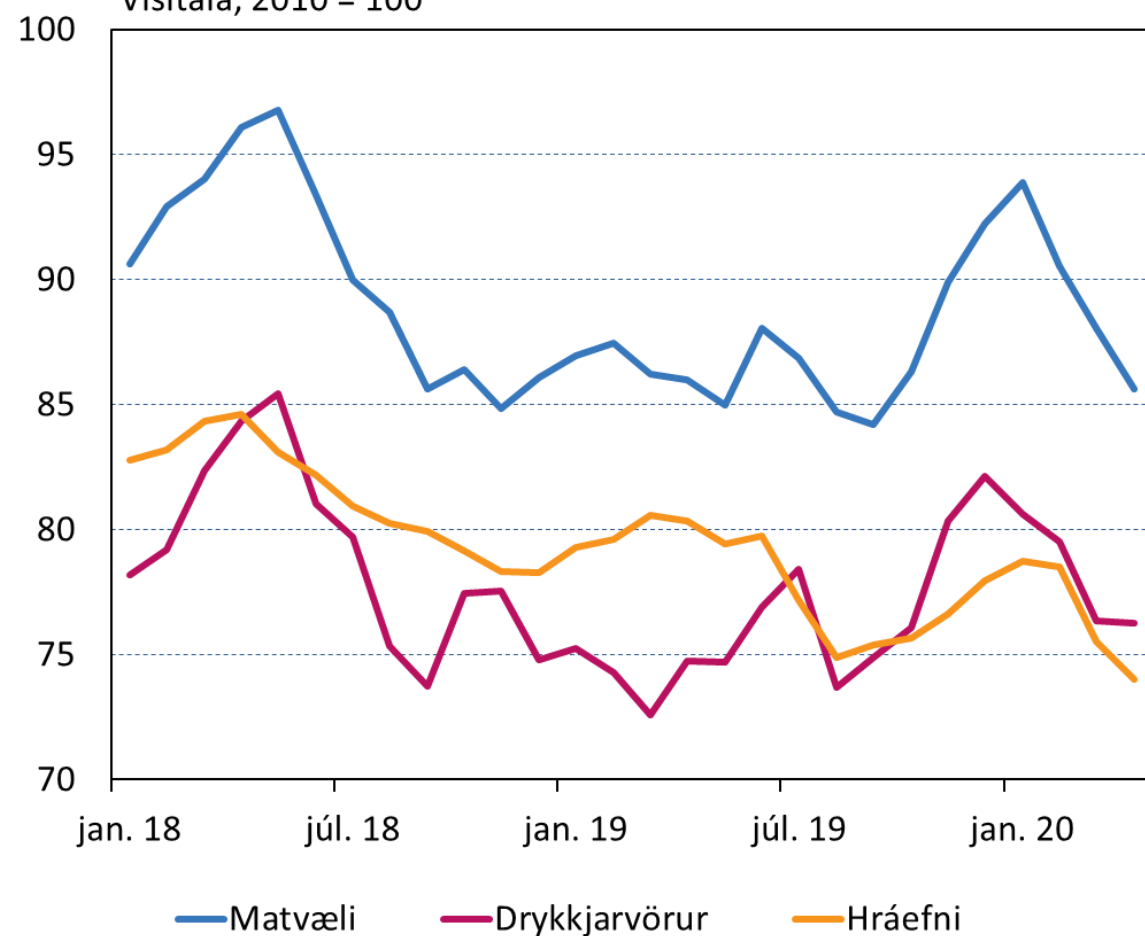
Alþjóðlegar verðlækkunir vega á móti gengislækkun...

- Alþjóðlegt matvæla- og hráefnaverð var tekið að hækka í lok síðasta árs en hefur lækkað um 5-7% frá áramótum
- Horfur á að olíuverð verði 46% lægra í ár en í fyrra, verð annarrar hrávöru 5% lægra og verð mat- og drykkjarvöru 1,3% lægra
- Verðbólga í viðskiptalöndum verður lítil, útflutningsverð þeirra lækkar milli ára og innfluttur verðbólguþrýstingur því hóflegur

Alþjóðlegt hrávöruverð¹

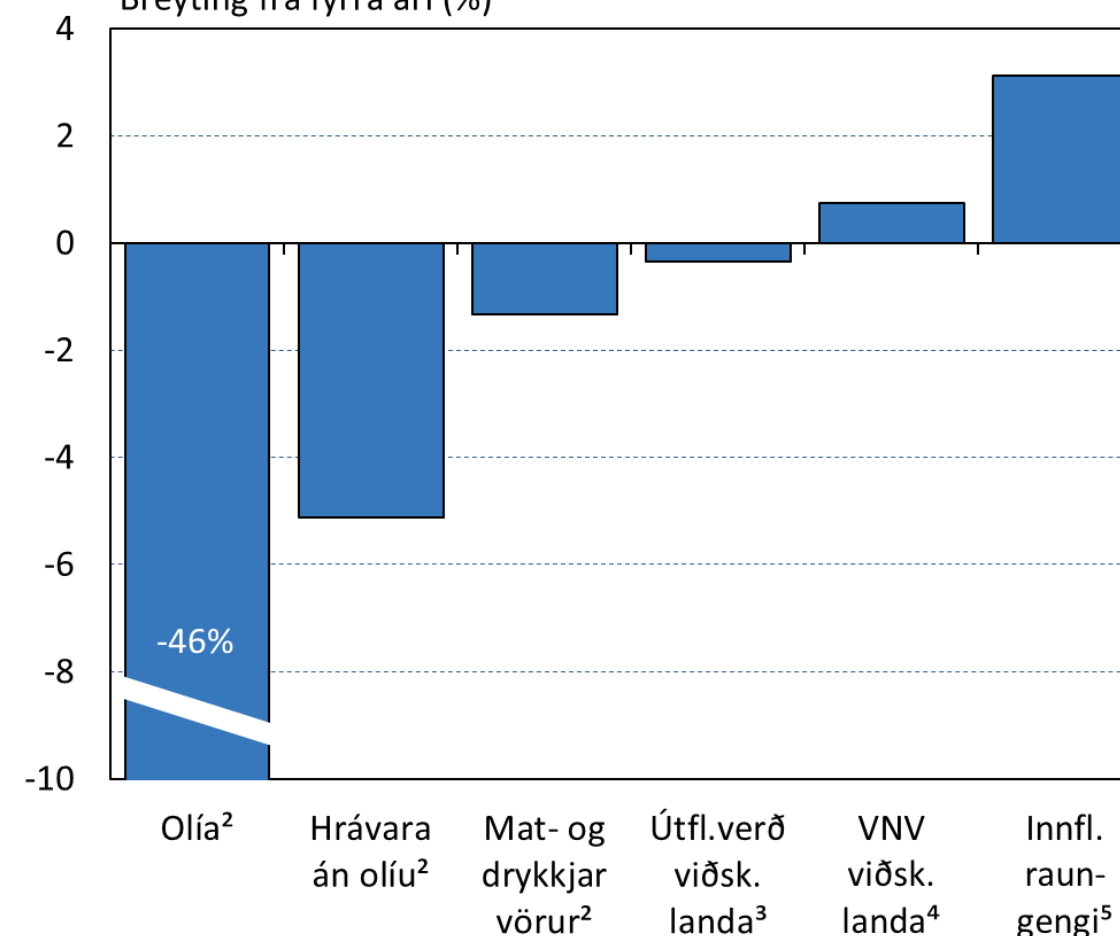
Janúar 2018 - apríl 2020

Vísitala, 2010 = 100

Vísbendingar um alþjóðlegar verðbreytingar árið 2020

Breyting frá fyrra ári (%)

1. Matvæli eru ýmsar tegundir matarolíu, ýmsar mjöl- og korntegundir, kjöt og ávextir. Drykkjarvörur eru kakó, kaffi og te. Hráefni er timbur, baðmull, gúmmí og tóbak. 2. Spáð ársbreyting á verði olíu, hrá-, mat- og drykkjarvöru í USD. 3. Spáð ársbreyting útflutningsverðs út frá viðskiptavegnu meðaltali. 4. Spáð verðbólga í viðskiptalöndum út frá viðskiptavegnu meðaltali. 5. Spáð ársbreyting innflutningsraungengis (hlutfallslegs verðs innflutnings og innlendar framleiðslu).

Heimildir: Alþjóðabankinn, Seðlabanki Íslands.

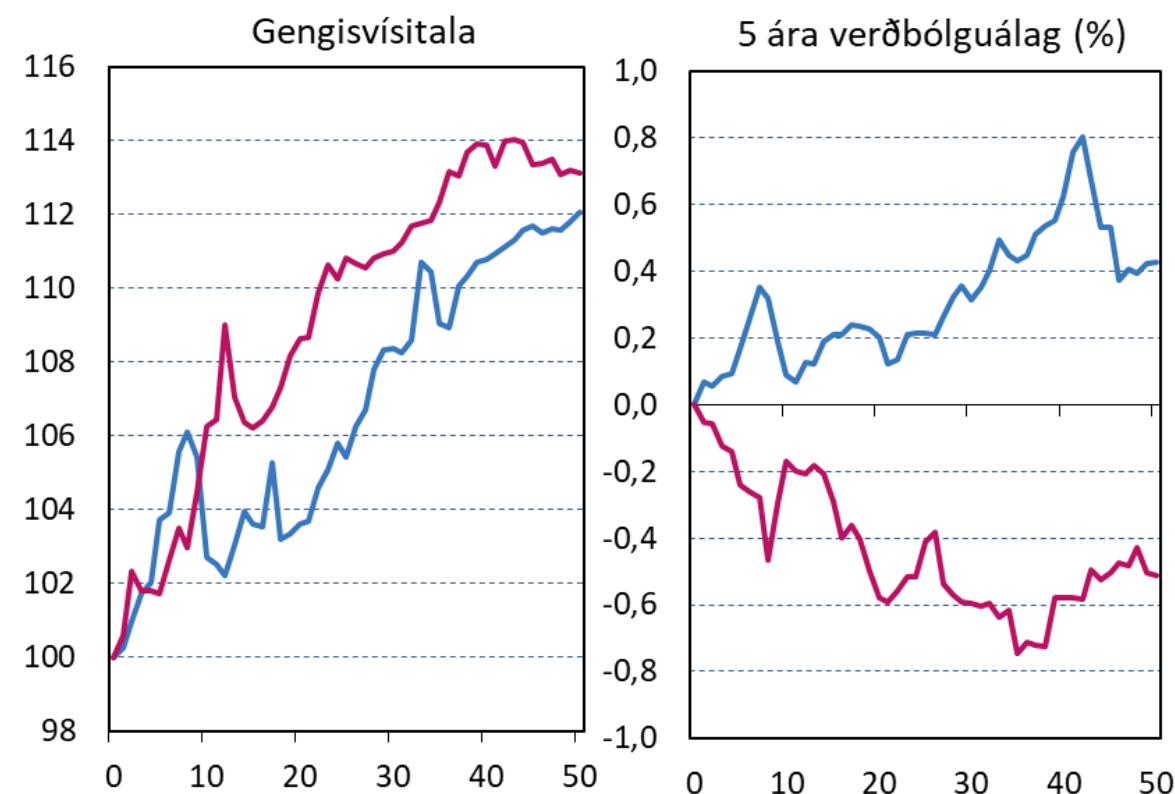
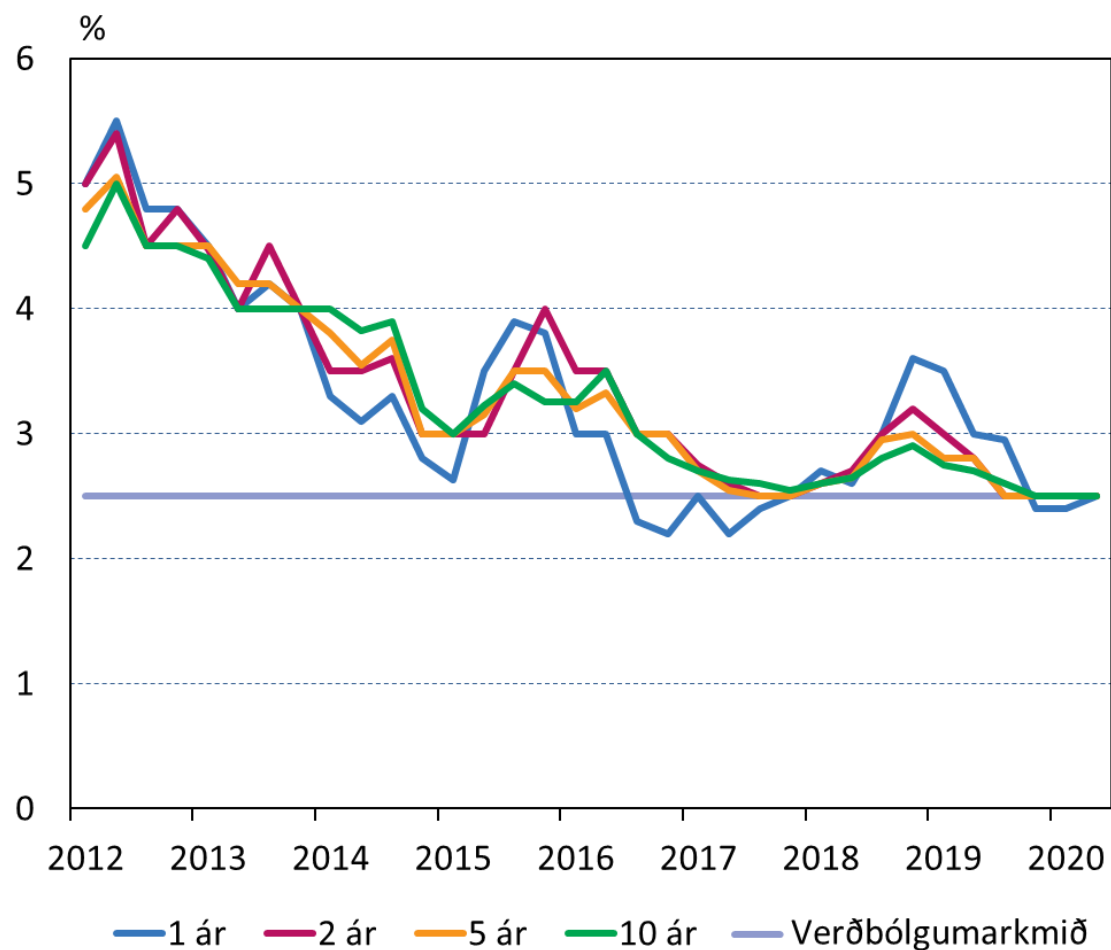
... og það að verðbólguvæntingar hafa ekki hækkað

- Verðbólguvæntingar markaðsaðila hafa ekki hækkað og hafa haldist í markmiði um nokkurn tíma ...
- ... og verðbólguálag á skuldabréfamarkaði hefur lækkað frá því að gengi krónunnar tók að lækka í lok febrúar ...
- ... ólíkt því sem gerðist eftir gengislækkun haustið 2018 sem varð í kjölfar aukinnar óvissu um kjaraviðræður og framtíð WOW Air

Gengi krónunnar og verðbólguvæntingar haustið 2018 og vorið 2020²

Verðbólguvæntingar¹

1. ársfj. 2012 - 2. ársfj. 2020

- Aukin óvissa um afkomu WOW Air og útkomu kjarasamninga (upphafsdagsetning 31. ág. 2018)
- Aukin óvissa vegna COVID-19 (upphafsdagsetning 28. feb. 2020)

1. Verðbólguvæntingar markaðsaðila út frá könnun Seðlabankans sem framkvæmd var dagana 4.-6. maí 2020. 2. Samanburður á 50 daga þróun gengis krónunnar og verðbólguálags á skuldabréfamarkaði í kjölfar tveggja tímabila aukinnar óvissu. Upphafsdagsetning = 100 fyrir gengi krónunnar og = 0 fyrir verðbólguálag.

Heimild: Seðlabanki Íslands.

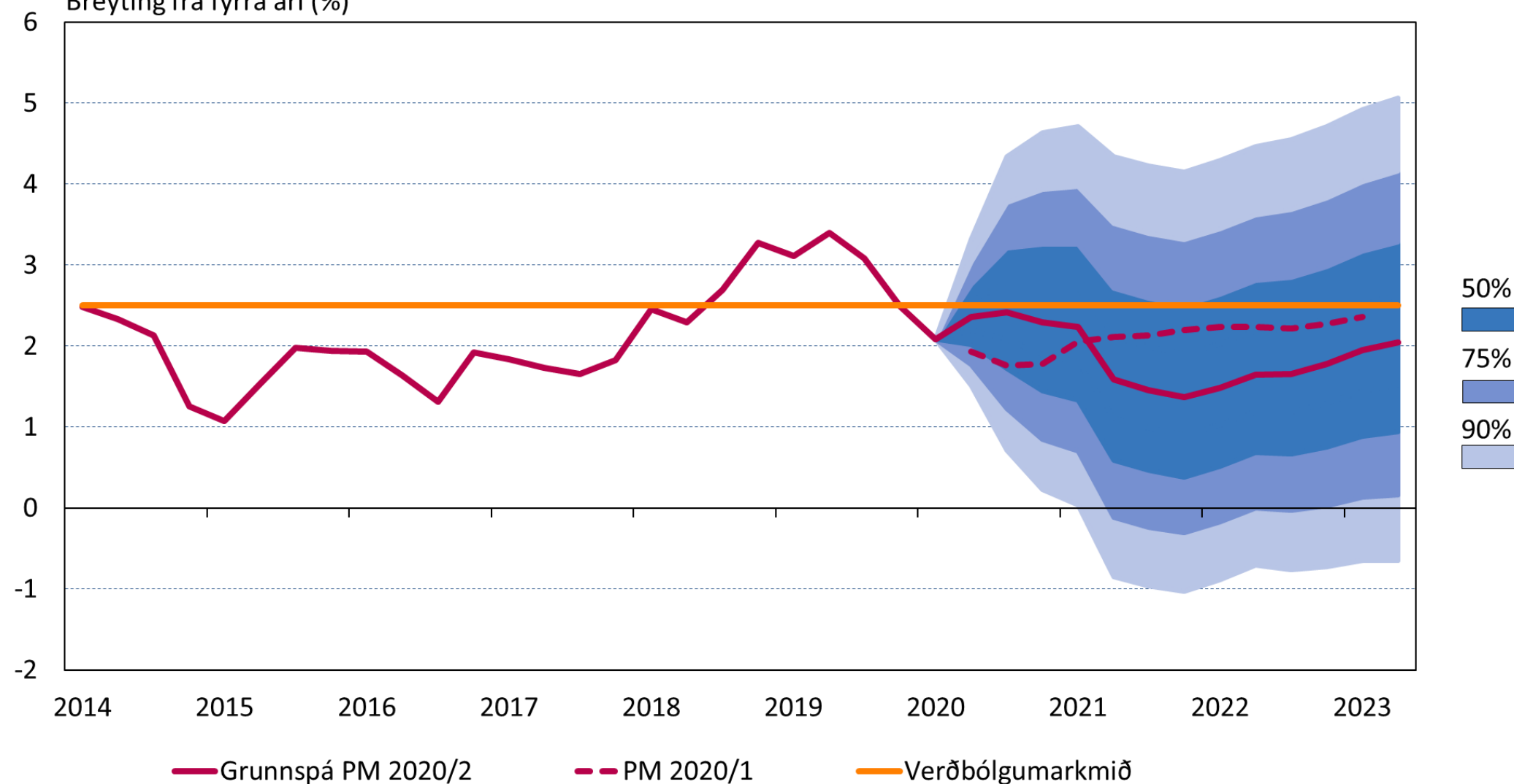
Horfur á hóflegri verðbólgu en óvissa mikil

- Þróun verðbólgu á næstunni mun litast af mótverkandi kröftum: áhrif lækkunar á ISK annars vegar og mikillar lækkunar olíuverðs, alþjóðlegrar verðlækkunar mat- og hrávöru og verulegs slaka sem hefur myndast í þjóðarbúinu hins vegar
- Spáð að verðbólga verði við markmið á næstunni en hjaðni í um 1½% um mitt næsta ár og taki síðan að þokast upp í markmið

Verðbólguspá og óvissumat

1. ársfj. 2014 - 2. ársfj. 2023

Breyting frá fyrra ári (%)

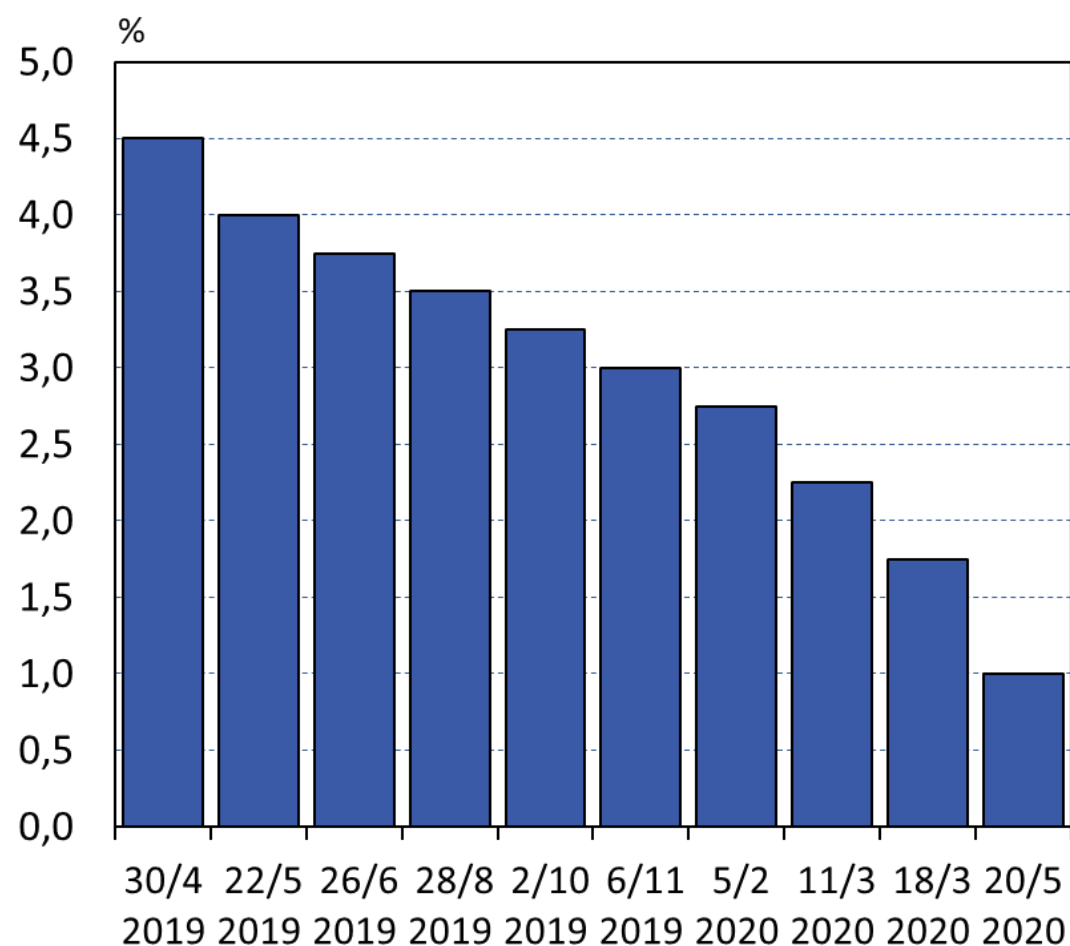

Efnahagsaðgerðir vegna COVID-19- heimsfaraldursins

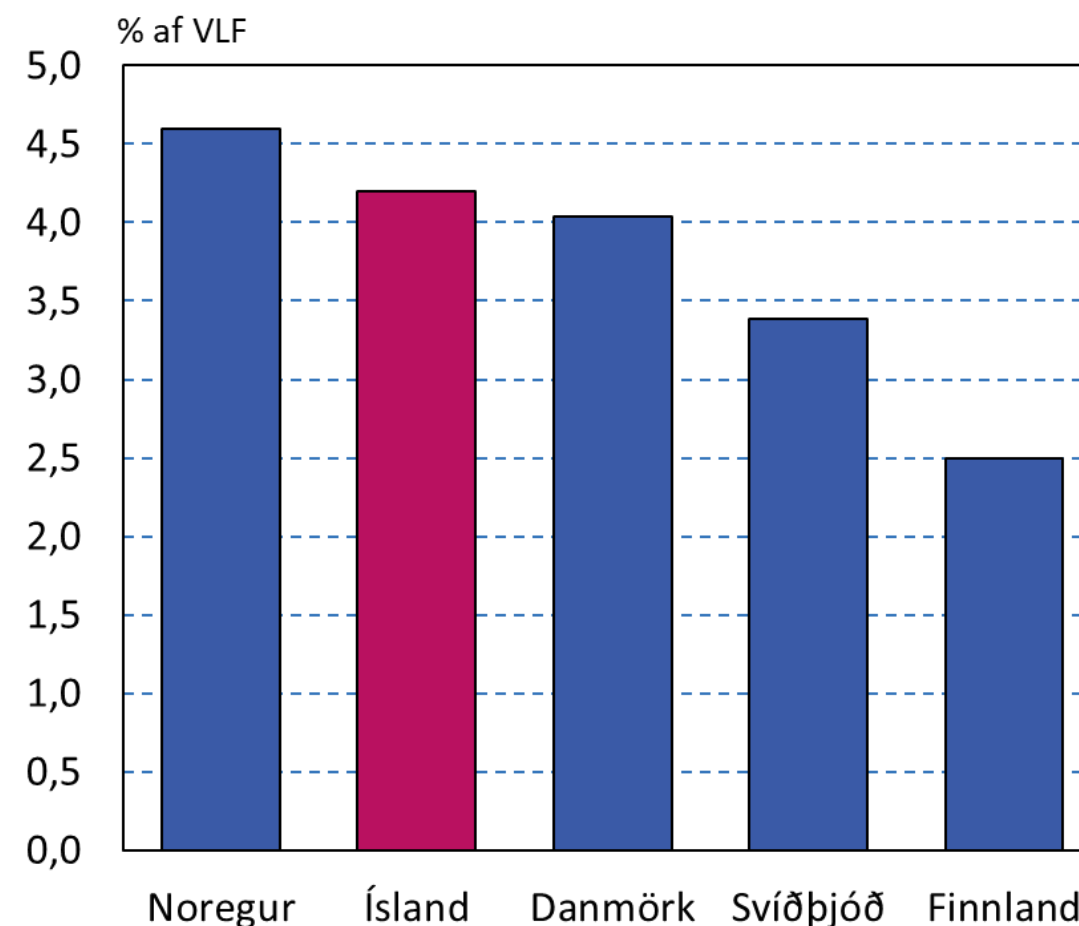
- Vextir Seðlabankans lækkaðir um 1,75 prósentur frá því faraldurinn hófst
- Lausafé í umferð aukið: bindiskylda, sveiflujöfnunarauki
- Kaup á ríkisskuldabréfum á eftirmarkaði
- Aðgerðir í ríkisfjármálum

Meginvextir Seðlabanka Íslands¹

Apríl 2019 - maí 2020

Alþjóðlegur samanburður á umfangi aðgerða á sviði fjármálastefnu²

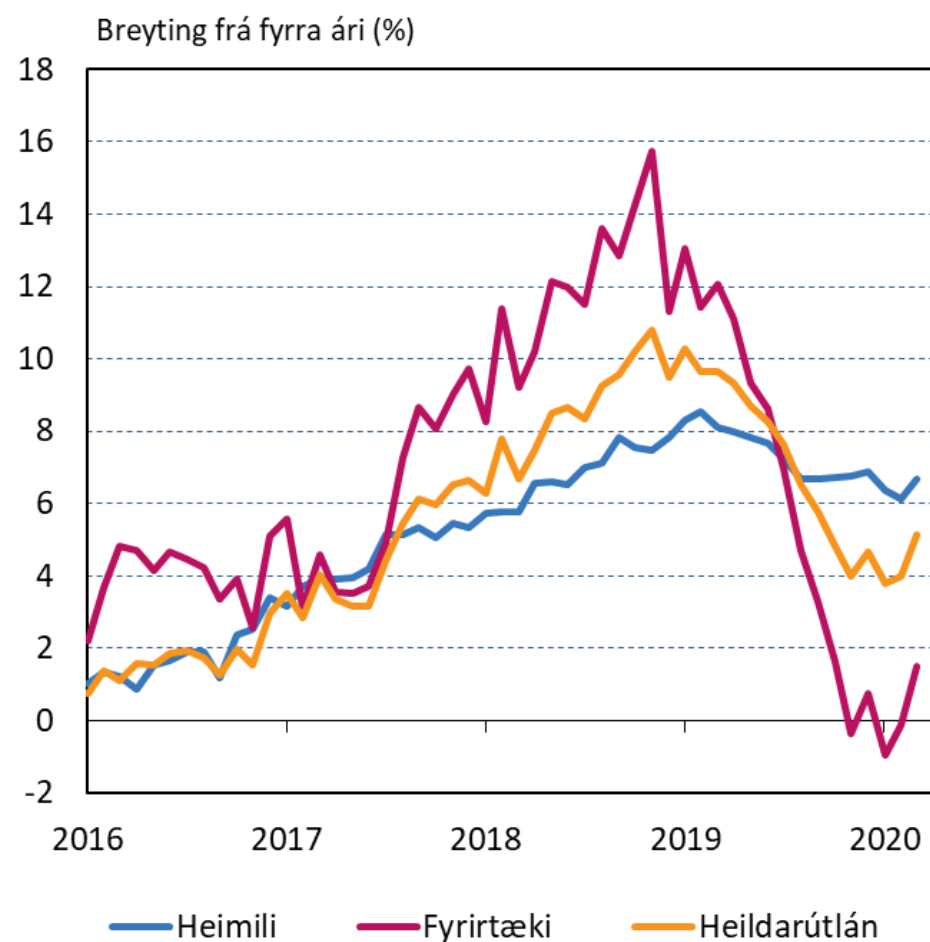
1. Meginvextir Seðlabankans eru vextir á 7 daga bundnum innlánnum. 2. Aðeins er tekið tillit til þeirra aðgerða sem hafa bein áhrif á rekstrar-reikning ríkissjóða viðkomandi landa.

Heimildir: Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn, Stjórnarráð Ísland, Seðlabanki Íslands.

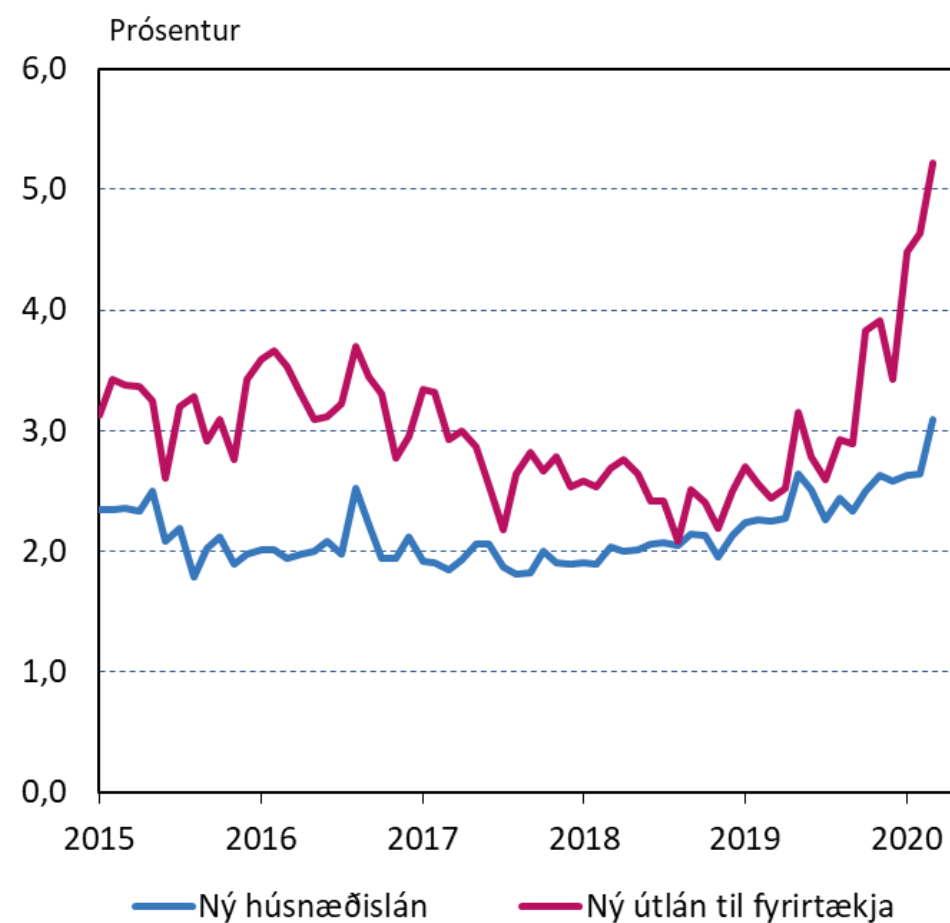
Þróun útlána og miðlun peningastefnunnar

- Vöxtur útlána til heimila hefur enn haldist tiltölulega stöðugur en hratt hefur dregið úr vexti útlána til fyrirtækja
- Vextir útlána til heimila hafa lækkað samhliða vaxtalækkunum Seðlabankans en vaxtaálag á nýjum útlánnum til fyrirtækja hefur hækkað talsvert

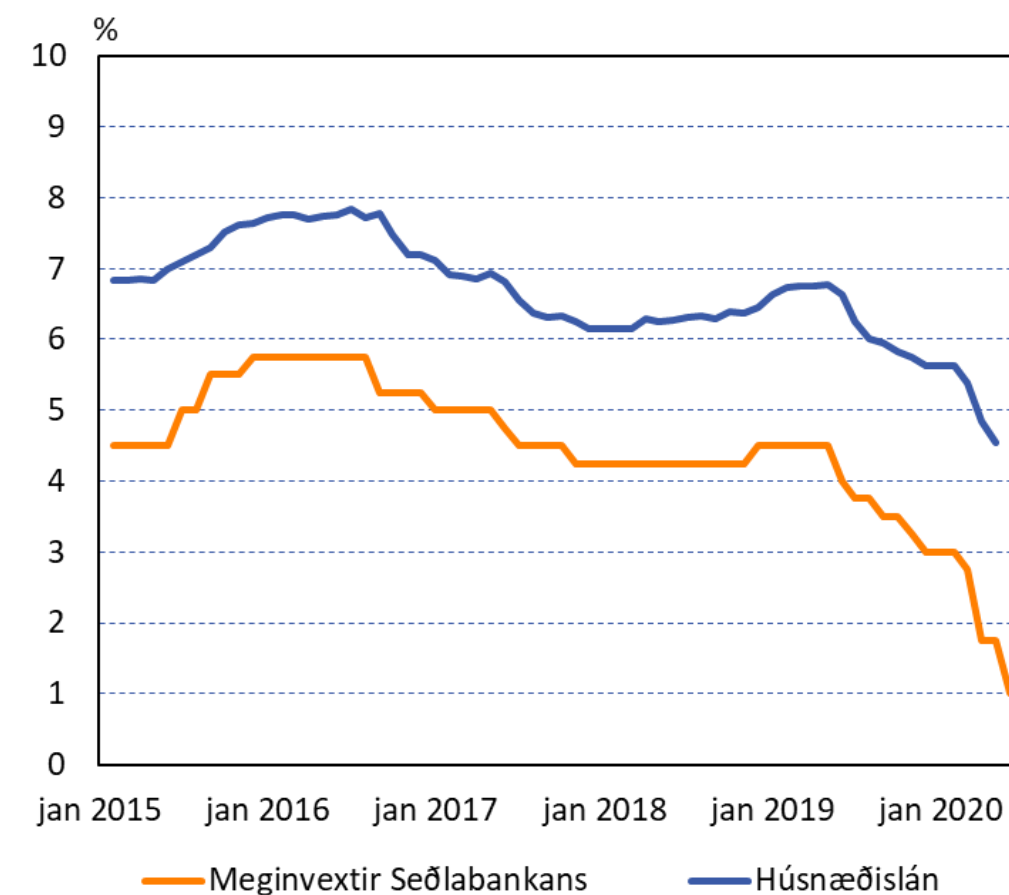
Útlán lánakerfis¹
Janúar 2016 - mars 2020

Vaxtaálag á útlánnum²
Janúar 2015 - mars 2020

Meginvextir og vextir óverðtryggðra útlána til heimila³
Janúar 2015 - maí 2020

1. Leiðrétt fyrir endurflokkun og skuldalækkunaraðgerðum stjórnvalda. Án útlána til innlánsstofnana, fallinna fjármálafyrirtækja og hins opinbera. Fyrirtæki eru atvinnufyrirtæki og félagasamtök sem þjóna heimilum. 2. Mismunur á vegnum meðalvöxtum á óverðtryggðum útlánnum stóru viðskiptabankanna þriggja og meginvöxtum Seðlabankans. Nýjustu tölur eru bráðabirgðatölur. 3. Vegnir meðalvextir óverðtryggðra útlána stóru viðskiptabankanna þriggja miðað við fjárhæð útlána.
Heimild: Seðlabanki Íslands.

Peningamál í hnotskurn

COVID-19
veldur usla í
heims-
búskapnum

Sóttvarnar-
aðgerðir hafa
mikil efna-
hagsleg áhrif

Gríðarlegt högg
fyrir fluggeirann
og ferða-
þjónustu hér á
landi

Spáð mesta
efnahags-
samdrætti á
einu ári í heila
öld

Mikil fækkun
starfa og
vinnustunda og
atvinnuleysi í
sögulegar hæðir

Verðbólga
hefur haldist
undir markmiði
og spáð að svo
verði áfram

Ritið í heild

Kynning aðalhogfræðings

Power Point myndir

Myndagögn

Tíst

Skýringarmyndband bankastjóra